

דעת תורה

על מצוות עירובין

בשכונותינו בארא פארק יצ"ו

ובברוקלין

בעזה"ת

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

בעמח"ם לקוטי טל, תורת תיקוני עירובין ו"ת, בית לוי ב"ת,
תלת שמעתתא, סתוך העמק, נחית בחסדך על סוי הש"ס,
ומו"ל לפידי אש דת ד"ת, ועוד

שבט תש"ס

נדפס מחדש עם תיקונים והוספות
בימי חנוכה תשס"ו

נדפס ונתפרסם לע"נ אשתי הצנועה והחסודה

שרה מרים ע"ה תנצב"ה

נפטרה שנת תשנ"ט

כתובת המחבר

1540 57th ST.

BROOKLYN NY 11219

לעורך לב המעיין

דברים בקונטרס זו נוגע לכל עיר ברוקלין אבל היות שהמכתבים בקונטרס נכתבו אודות העירוב שתקנו בבארא פארק הדפסתי המכתבים כמו שהם בלי שינוי. אבל העירוב בשכונת פלעטבוש. ועוד שכונות עומד תחת השגחה מעולה. אכן דברינו בקונטרס זו נוגע ישר לכל עיר ברוקלין במקומות שיש השגחה על העירוב.

ידוע דברי הפוסקים, הרוצה להחמיר כשיטה ראשונה בשולחן ערוך (סימן שמ"ה סעיף ז') דיש רשות הרבים בעיר, אפילו אם גרים שם פחות משישים ריבוא, יחמיר לעצמו ולא ימחה באחרים המסללים עם העירוב.

זה מיירי בעיר שאין שם מחיצות ויש שם רחוב מפולש בקו ישר. ההולך מתחילת העיר עד סופו. אבל עיר שיש לה מחיצות ואין שם רחוב מפולש, בעיר ברוקלין, אפילו לשיטות אלו אין שום טעם להחמיר. כל שכן אין למחות באחרים המסללים.

מפתח העיניים

5. יבאר אם יכול לחלוק על ש"ע.....
7. גדולי הראשי ישיבות לא חתמו על איסור עירובין בברוקלין ובשאר עיירות נתפרסמה תשל"ט.....
8. יתבאר חתימת הרבי שחתם על המודעה הנ"ל אינו כלום וכן החתימה אח"כ בשנת תשמ"א היה בלי דעת והבנה בענין מודעה הנ"ל.....
9. חובת בעלי העתון לפרסם. המודעה משנת תשל"ט. כולה שקר.....
9. כבר תקנו עירוב בנאו יארק בהסכמות גדולי הדור לפני מאה שנים.....
10. לבאר שמרן הגאון ר"א קאטלר זצ"ל לא ידע מפסק דינם של גדולי הדור מדורות הקדמונים ספר עירוב והוצאה ששם תשובות הגה"צ זיע"א בענין העירוב אז כבר אזל לכן התנגד לתיקון עירובין.....
11. הערות על מכתבו של ר"צ היילפרען.....
12. הערות על מכתבו של הרב באב"ד.....
13. הערות על מכתבו של הרה"ג רב"צ הכהן שטראססער בענין מודעה הנ"ל שנת תשל"ט. ומכתבי הרב משה ביק שנתקבלו.....
14. חו"ד בענין העירוב בברוקלין.....
15. מודעה נתפרסמה נגד פרסומת של אגודת הרבנים שברוקלין יש לו דין רשות הרבים ואסור לתקן עירוב שם. הרי זו שלא כדברי הש"ע. אין חיוב על שום אדם להתנהג היפך מפסקי הש"ע וכ"ש שאסור לפרסם דברים אלו.....
16. להודיע בשער בת רבים קושיא עצומה שאין עליה תשובה.....
17. הסכמת הגר"מ פיינשטיין ז"ל לספר שכתב נגדו בענין תיקון עירובין. כתב שמצוה לחזק המחבר וברכו בהצלחה.....

מכתבים באגלית בענין עירובין

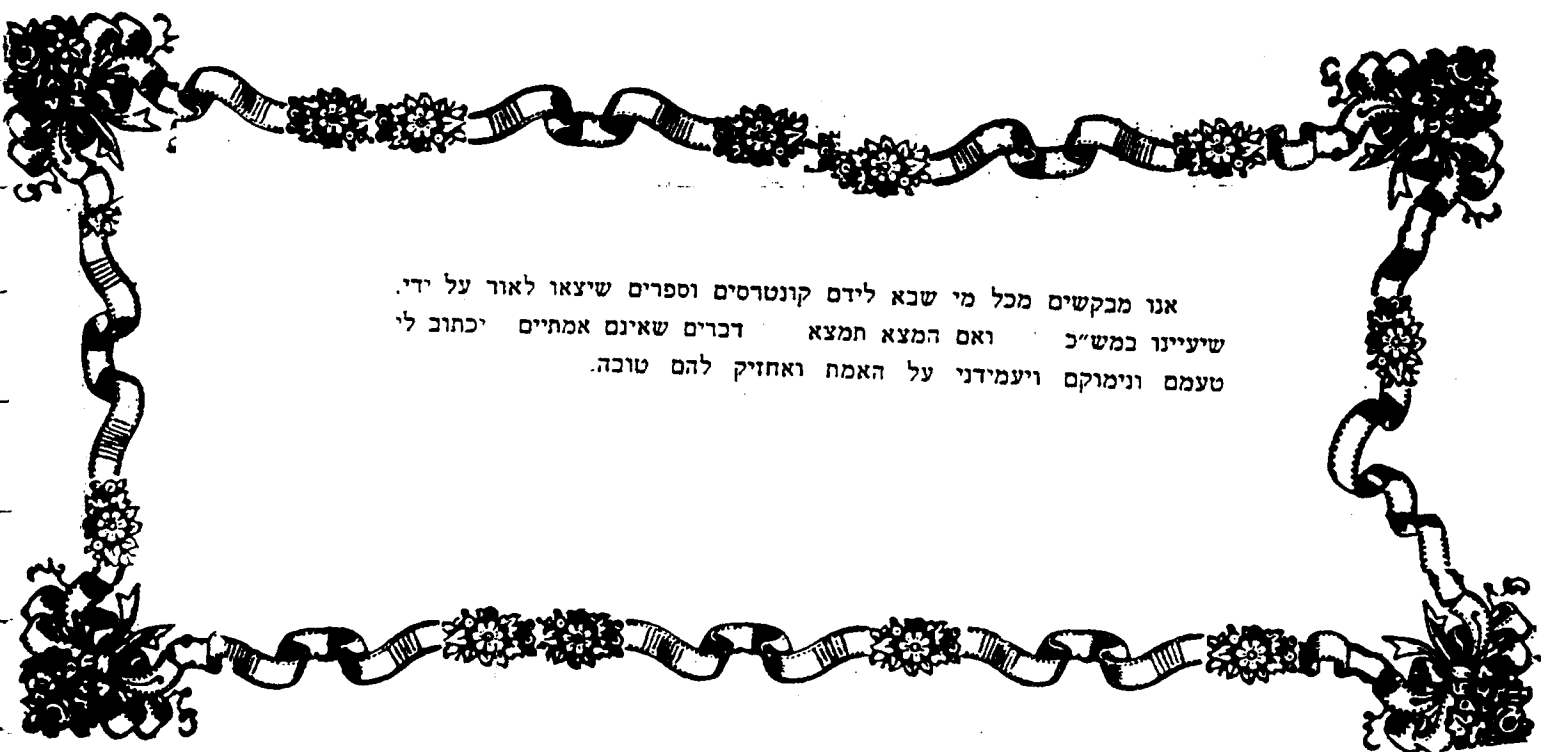
פסקי הלכות בענין תיקון עירובין בעידנו

הלכות ברורות לדורות

קונטרס בענין עירובין

בעיירות גדולות

The Truth

אנו מבקשים מכל מי שבא לידם קונטרסים וספרים שיצאו לאור על ידי
שיעינו כמש"כ ואם המצא תמצא דברים שאינם אמתיים יכתוב לי
טעמם ונימוקם ויעמידני על האמת ואחזיק להם טובה.

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
בעמח"ס לקטי טל. ומיל לפידי אש דת דית.
תורת תקני עירובין שבזמן הזה ריח ועוד.
ברוקלין נ. י.

בס"ד
אור ליום ד' פ' בא תש"ס

מע"כ הרהגה"מ כ"ק אדמו"ר מ..... שליט"א
אחדשה"ט באה"ר,

רצוני לבאר אם יש חיוב להתנהג כדברי האגרות משה. כמו שמפרסמים מתנגדי העירוב. במודעות על הכתלים בכל שבוע משך חדשים. ובמודעות נתפרסמו בבתי מדרשים בבארא פארק. אם כי הדבר אינו נוגע לרוב תושבי בארא פארק. לא היה רב בשכונה והם אינם כפופים לו. ולמעשה בהרבה פסקים נוהגים שלא כדבריו.

אכמ"ל בזה מ"מ נזכיר קצתם כמעט אין אחד מתושבי בארא פארק שותה חלב סתם. או אוכל גבינה סתם אם כי חלב וגבינה נעשה מחלב ישראל דמיהם יקרים מהנעשה מחלב סתם. חברי UO נותנים הכשר על דברים שיש בהם חלב סתם. וכן נותנים הכשרים על גלידה ויוגורט מחלב סתם. על פי פס"ד של בעמח"ס איג"מ.

אין איש בשכונה מתפלל בבהכ"ס עם מחיצה נמוחה של ח"י טפחים שהתיר בעמח"ס אג"מ אין נמצא בשכונה בהכ"ס עם מחיצה כזו. ואם ילכו למקומות עם מחיצה כזו בבהכ"ס מתפללים ביחידות. בפלעטבוש נמצאים ביהכ"ס עם מחיצה של ח"י טפחים. והיראים אינם מתפללים שם. וכן הבני תורה אינם מתפללים שם הרי בהחלט אינם סוברים כפ"ד בזה. ועושים היפך מפס"ד.

כן בענין איסור לפתוח קופסה ובקבוק יין וחלב וכו' בשבת קודש. מעטים הנוהגין כדבריו. וכו' בענין פתיחת מקרר חשמלי ע"י שעון אילאקטרי בשבת קודש שכתב לאסור. אין מי שנוהג כדבריו בזה לכולם יש מקרר עם שעון אילאקטרי. העובד ע"י עצמו בלי שום פעולה ע"י אדם ביום ש"ק.

כעת נבא לענין העירוב שכתב בזה נכון להחמיר ואיסור לפי דעתו. ונקדים דברי מרן החבי"ף בספרו לב חיים זה לשונו בס' י"ט חא"ח דאין כח ביד שום רב וחכם לשנות מנהגם ודאי דלהם שומעים שאמרו כהלכה והכא ה' מקיים המנהג ומי יכול לבא ולגשת לחלוק עליהם ולסתור דבריהם אחרי שאמרו כהלכה (אם אין מנהג בעיר הולכים אחר מנהג העולם-ספר כל החיים) ומלתא דמסתבר וסברנו וקבלנו דבריהם דברים בטעמים כצפיחית בדבש כי אפילו אם לא היה שמיע לך ולא סבירא לך מעומק המושג וקוצר המשיג עכ"ז היה לנו לקבל דבריהם כי כך ראוי לנו וכך היא חובתנו אחר שכל דבריהם כגחלי אש ולבם היה פתוח כפתחו של אולם ודעתם רחבה מדעתנו וכוליה תלמודא כמאן דמנא להו בכיסתיהו ופוק חזי מ"ש מרן החבי"ב ז"ל בס' כנה"ג בכללי הפוסקים אות ס"ד שכתב בשם הרב מהר"ד ישראל ז"ל בס' פו"כ סימן רמ"א וז"ל אין כח ביד הרבנים עכשיו לחלוק על החיבורים שנתפשטו ברוב ישראל אם לא שהוא מקובל מפי רבותיו הגדולים שנהגו כן אבל מסברת עצמו לא יע"ש וכ"כ עוד כנה"ג בא"ח סי' קמ"ז עכ"ל ויע"ש כל מש"כ.

כתוב שם בכנה"ג וז"ל שחיוב מוטל עלינו ללכת בדרך שכבשוה הפוסקים והמפרשים אחרונים וקדמונים ולא מבעיא כשאין קושי בדבריהם וכו' אלא אפילו כשנראה לנו שיש קושי בדבריהם יש לנו לתלות החיסרון ולומר שדעתם רחבה מדעתנו ואין אנו משיגים אותם לעמק כוונתם יע"ש עכ"ל.

ועל זה הוסף מרן החבי"ף שם וז"ל ואם זה כתב מוריני ורבינו אבי התעודה הרב כנה"ג אנחנו הבאים אחריו אכן יתמי דיתמי מה נענה אבתריה דודאי דאין לנו לסור מדברי הפוסקים המפורסמים ולא נטה ימין ושמאל וכל אלו דברים ברורים ופשוטים ושרים למוצאי דעת וככל הדברים האלו וכל החזיונים הללו כה דבר בקדשו הרב בית דינו של שלמה ז"ל בתשובה חא"ח סי'

ט"ב דמ"ה ע"ב יע"ש עכ"ל.

הרי אין שום חיוב ללכת אחרי פסקים שאינם מקובלים מדורות וכבר כתב באג"מ שדבריו שלא כדברי האחרונים (שם ח"ד סי' פ"ז) ושלא כדבר' הש"ע ורוב הפוסקים (שם סי' פ"ח).

עוד כתב מרן החבי"ף בספרו כל החיים מערכת ד' סימן ב' וז"ל אין להורות עפ"י דקדוק הש"ס כל שלא נזכר בפוסקים ושאינו מוכרח מו"ה חק"ל ח"מ ח"א סי' מ"ט ואהל יעקב מנשה מער' אלף אות י"ג ועיין חקקי לב ח"א דד"ן ע"ג עכ"ל.

ושם סימן ד' וז"ל אין לנו להוציא דן מלבינו מה שלא נמצא בהרמב"ם וטור ש"ע דשרשם מהמקראות והתלמוד נכונים בטעמים שמע אברהם סי' ג' וג"ן ד"ן עכ"ל.

ושם סימן ו' וז"ל אזהרה לפוסק דין בזה"ז שיחפש בספרי האחרונים ואח"כ יפסוק הדין מו"ה חק"ל ח"מ ח"א סי' ב"ן דפ"ז ע"א וריב לי על חדשים מקרוב באו דאינן מביאין לסברות אחרונים כלל כי לפי גדלותם דימו זקן ואינו לפי כבודו להזכיר ס' אחרונים ולא טוב עושים כי אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן בסיני וכשאני לעצמי דרכי חיים להביא אפילו במקום שאינו ענין הלכה כ"א אגדה מבני ותלמידי דאיזה חכם הלומד מכל אדם נאמר מכ"ש בספרים שיצא לאור העולם דאין מדרש בלא חדש ופשוט עכ"ל.

ובספר גנזי חיים כתב מרן החבי"ף וז"ל (בשם ספר אורים ותומים) ולדעתי אין ספק כי הכל בכתב מיד ה' השכיל על ידם כי קושיות רבות שהקשו עליהם אחרונים ותיצצו בדרך חריף ועמוק וכמו כן כללו במתק וקצור לשונם דינים הרבה ולאין ספק שלא כיונו להבל כי אך היה אפשר לרוב המלאכה מלאכת שמים שהיה עליהם ומי הגבר יעשה חיבור על כל התורה לקוח מכל דברי הראשונים והאחרונים ולא יכבד עליהם המלאכה מלאכת שמים רוח ה' נוססה בקרבם להיות לשונם מכוון להלכה בלי כונת הכותב וחפץ ה' בידם הצליח ולכן ח"ו לומר קי"ל נגד הכרעת המחבר ורמ"א וכו' וכן מצאתי בתשו' הרב חו"י דרס"ג ע"ב דלא מצי לטעון קי"ל נגד הפשט דש"ע ורמ"א עכ"ל.

הבט ימין וראה כי מ"ש ר"י ז"ל על הרי"ף ז"ל כי חיבור ההלכות חיברו הרי"ף ז"ל ברוה"ק וגם אנכי בעניי כתבתי שחיבור הנפלא של הרמב"ם בספר היד חיבור הרמב"ם ברוה"ק כמ"ש בספרי הקטן חקקי לב ח"א יו"ד אמרו הרב ז"ל על מרן מהריק"א בחיבור הש"ע ועל הרמ"א בס' המפה והשתא דאתינן להכי גם חיבור הרא"ש על התלמוד ומר בריה ריב"ה ז"ל ושאר מחברי הלכות כולם ברוה"ק נאמרו ורוח ה' דיבר במ.

ובמערכת פ' בספרו כל החיים סי' י"ג כתב וז"ל מרן הקדוש ז"ל שכל דבריו וראיותיו נגלות לנו ולבנינו ורוח ה' דיבר בו וכל החולק על דבריו כחולק על השכינה וכמ"ש הרמ"א יע"ש ועיין מערכת יו"ד בכללי מרן הקדוש ז"ל עכ"ל.

יש להאריך עוד. ודי בזה להראות שאין להתנהג כפסקי הגאון אג"מ במקום שכתב שדבריו היפך הש"ע וכ"ש לפרסם הלכה זו ברבים בעתונות ועל הכתלים ברחובות העיר ובבתי מדרשים בשכונה. זה לא היה נ"ל להגאון בעל איג"מ שיתפרסם דבריו שהם היפך הש"ע לפס"ד ברור כמוש"כ הוא עצמו בתש" שם. וילך לקבץ חתימות שחייבים להתנהג היפך דינו של הש"ע מקובל בכל ישראל לפסק דין ברור מדורות. בהסכמות חכמי הדורות בכל הדורות משך 500 שנים.

ובתשו' באיג"מ כתב רק יש להחמיר. מפני חומרה זו נגד הש"ע אינו רוצה להתערב בענין תיקון עירובין בעיר. אבל לא כתב שצריכים לפרסם דבריו כאיסור מוחלט. ולעשות פרסומות ממש"כ. להרגיל הציבור להתנהג היפך הש"ע. דברים אלו לא שמענו ממנו ז"ל.

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
בעמח"ס לקטי טל, ומדל לפיך אש דת דיה
תורת תקוני עירובין שבזמן הזה ר"ח ועוד
ברוקלין נ.י.

בס"ד
אור ליום ג' פ' בא תש"ס

מע"כ הרהגה"מ כ"ק אדמו"ר מ..... שליט"א
אחדשה"ט באה"ד.

נכון לדעת בשנת תשל"ט גדולי הפוסקים והרבנים לא חתמו על המודעה לאסור עירובין. הרב הוטנר ז"ל ר"מ ישיבה חיים ברלין לא חתם אם כי בקשו ממנו לחתום. קודם שתיקן הרב שארפמאן עירוב בשכונתו דיבר עמו. כי לא רצה שרוב חשוב בשכונה יתנגד לתיקון עירובין. השיב לו הרב הוטנר שאינו מתנגד כלל לתיקון עירובין בשכונה. אם כי יש מתלמידיו שלחמו נגד העירוב לא שאלו דעת רבם. הוא היה גדול ליהודים עילוי נפלא.

גם הגאון ר' אלי' חזן ז"ל ר"מ ישיבה תורה ודעת היה מתלוצץ מכל האיסור דברתי עמו הרבה פעמים מהענין. הוא חיבר חיבורים על הש"ס הי' גאון עצום אחד מגדולי הדור. פי אלף מכל החותמים על המודעה אז.

גם בקשו מהגר"ש קאטלר ז"ל לחתום על המודעה אז. וסירב אם כי ידע מהתנגדות אביו ז"ל לתיקון עירוב במאנהעטין.

גם הרב ברנבוים ר"מ ישיבת מיר לא חתם על המודעה אז. ודרש לפני תלמידי הישיבה שאסור להם לבייש או לדבר נגד מתקני העירוב הרשות בידם לעשות כמו שהם סוברים. יש טיפ מהדרשה. גם הרב פאלער לא חתם אז אם כי בקשו ממנו לחתום. ולעת זקנתו וחלשותו חתם בלי טעם וראיה דבר שלא עשה כל ימיו שלא כדרך הברסקאים שחוקרים דורשים כל דבר היטב. בפרט פסק דין נוגע לרבים. ופשוט חתם רק מפני הדוחק והלחץ. ומפני חולשתו אז סוף ימיו.

הרי גדולי תורה אז לא הי' להם שום עסק עם מתנגדי העירוב הם הרביצו תורה לאלפים בחייהם. גם מגדולי תלמידי הגר"א קאטלר שהם ראשי ישיבה מפורסמים. לא חתמו על המודעה אז. אם כי ידעו מדעת רבם.

המתעסקים לקבץ חתימות מצאו אדמורי"ם הנגררים אחריהם. מלמדים בישובות קטנות ועוד שלא למדו הענין והם חתמו על המודעה אז. בלי דעת והבנה.

תלמידי חכמים אמתיים בדור. גדולי הראשי ישיבות וגדולי הפוסקים לא התערבו בזה כלל. ולמעשה חתמו על שקר כמו שביארנו היטב בספר דעת תורה בענין עירובין דף 8-9. וכן נתפרסם היטב במאמרים וקונטרסים שהופיעו אז. חתימות על שקר אינ' כלום רק זייף התורה. אם כי נתפרסם היטב כל המודעה משנת תשל"ט מזויף. מ"מ משך כ' שנים מפרסים מודעה הנ"ל עם השקרים.

ובכלל חתימות בלי ביאור וטעם אינם כלום. המתירים כתבו תשובות ארוכות לבאר טעמם. והאוסרים עוסקים לקבץ חתימות.

הגאון בעמח"ס שערים מצוינים בהלכה אמר שלא חתם על מודעה זו. ואין חתימתו כלום. דעתו שמצוה לתקן עירוב. ובנו היורש אב"ד ק"ק שערי ציון השתתף עם המתירים תיקון עירובין בבארא פארק. שנת תש"ס. וקידש בזה ש"ש.

הוא רחום יכפר וישלח לנו ג"צ בב"א
ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
בעמח"ס לקטי טל, ומר"ל לפידי אש דת ד"ח
תורת תקני עירובין שבזמן הזה ר"ח ועוד
ברוקלין נ.י.

בס"ד

אור ליום ג' פ' ויחי תש"ס

מע"כ הרב נ"י

אחדשה"ט,

ידוע ותדע חתימת הרבי מ... לאסור תיקון עירובין וכן חתימת הדיין משם שחתם עם אלו שאינם יודעים דת ודין בטלים כעפרא דארעא. נגד גדולי הדור לפני מאה שנים ששלחתי למע"כ תשובתם העמוקות.

גם נכון להודיע למע"כ כותב זה זכה לשמש אחד מגדולי הדור האמיתי. שהי' גדול פי אלף אלפי אלפים מהרבי והדיין משם. לעולם לא חתם על מודעה לאיסור או להתיר. כשברר ההלכה ביאר הענין עם כל דברי הראשונים והאחרונים שהי' לפניו. גם הלך לאוצרי הספרים הגדולים ללימוד דברי רבותינו גדולי הדורות שהי' שם ואח"כ הוציאו פסק דין. עם ראיות ברורות. מו"ר זיע"א אמר כשהוא כותב באיזה ענין הוא יודע כל התורה באותו הענין. היינו כל הראשונים ואחרונים שכתבו מענין זו. ובספרים שהדפיס לא השמיט אף אחד אם כי כתב לפעמים רק עי"ש מ"מ הזכירו. אמרו חז"ל המגלה פנים בתורה שלא כהלכה אין לו חלק לעולם הבא. דברים אלו נאמרו גם על הרבי והדיין משם ועוד מחותמי על המודעה לאיסור מפני עצלותם ללמוד ולהבין ההלכה. מי שלא למד ענינים אלו אי אפשר לו לפסוק להלכה שאסור לתקן עירוב. ולטלטול עם עירוב כשר. רק אחר עמל ויגיעה יכולים להוציא פסק דין. והם לא עשה זה אמרו להם לחתום וחתמו בלי עיון כלל בהענין להוציא הלכה ברורה. בענין חמור כעירובין צריך תלמוד רב ועמל ימים ושנים. לא עשו כן על כן נכשלו בפסקי הלכות מזוייפות. ומע"כ סבר שחכמה היא להיות שליח השטן. לבנות גדולי הדורות. גם נכון לדעת! גדולי ראשי הישיבות הליטאים וגדולי הפוסקים לא חתמו על המודעה לאיסור עירובין בשנת תשל"ט. באו להרב פאלער יליד בריסק תלמידו של מרן הגר"ז מבריסק ז"ל שהוא ר"מ כאן. והשיב להמבקשים חתימתו איך אחתום על מודעה לאיסור עירובין לא למדתי הענין. וכן באו להרב חיים עפשטיין תלמוד מובהק של מרן הגר"א קאטלר ז"ל והוא ר"מ כאן והשיב כנ"ל.

הרב אלי' חזן ז"ל ר"מ ישיבה תורה ודעת לא חתם על האיסור. הר"מ דישיבת מיר הרב ברנבוס לא חתם ודרש ברבים לתלמידי הישיבה שאסור לבנות ולדבר נגד מתקני העירוב. המתעסקים לקבץ חתימות מצאו אדמורי"ם שלא למדו הענין והם חתמו בלי אחריות כלל ובלי ידיעה כלל בכל הענין וכן מצאו מלמדים. חושבים שחכמה היא לחתום על איסור. אפילו אם לא למדו הענין. והראיה שלא למדו הענין. שלא כתבו תשובה לבאר דבריהם. כמו הרבנים המתירים תיקון עירובין. הם כתבו תשובות ארוכות לבאר היטב ההיתר.

והוא רחום יכפר וכו'

ישע'

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
 בעמח"ס לקטי טל, ומר"ל לפידי אש דת ד"ח
 תורת תקוני עירובין שבזמן הזה ר"ח ועד
 ברוקלין נ.י.

בס"ד
יום ב' פ' שמות תש"ס

מע"כ עורכי עתון
 בענין המודעה נתפרסמ' בעתונים וברחובות הרבה שנים. חובת בעלי העתון לפרסם שכל המודעה יסודה שקר. כמו שמבואר היטב בדף 8-9 בקונטרס רצוף בזה. בדברים ברורים שאי אפשר לחלוק עליהם. כל הרבנים חתמו על שקר.
 גם זיינו חתימת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל כמ"ש בדברים ברורים. ובה יתקדש שם שמים ברבים. וכתות השקר ישפילון. גדול מצות קידוש ה' לכפר על הכל ובזכות זה נזכה לבג"צ בב"א.
 כמ"ש גבי פנחס כשקידש ש"ש וכפר על בני ישראל.

המצפה לרחמי שמים המרובים.
ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

*****

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
 בעמח"ס לקטי טל, ומר"ל לפידי אש דת ד"ח
 תורת תקוני עירובין שבזמן הזה ר"ח ועד
 ברוקלין נ.י.

בס"ד
מוצש"ק פ' וארא ר"ח שבט תש"ס

מע"כ הרהגה"מ שליט"א
 בענין תיקון עירובין בעירנו נכון לדעת. בשנת תרס"ז תיקנו ערוב בנאו יארק בהסכמת גדולי הדור אז. הגאון בעמח"ס שו"ת מהרש"ם והגאון בעמח"ס שו"ת הרי בשמים. ועוד גאוני הדור אז. וכן נדפס תשובה להתיר עירוב אז בשו"ת תירושי ויצהר סימן ע"ג עיין שם. והם לא חששו לכל החששות נתפרסמו בזמן האחרון. חידשו רבני זמנינו.
 הרבנים בזמנינו אינם חכמים יותר מהם. הרי הטעו אותם לחתום על מודעה מזוייפת שכולה שקר בשנת תשל"ט כמבואר היטב בקונטרס רצוף בזה דף 8-9 (דעת תורה בענין עירובין) אין להתחכם על דברי רבותינו גדולי הדורות הקדמונים לפני ק' שנים שהאירו העולם בכבודם. כל דברי רבני זמנינו ודברי רבנים מדור הקודם הבל וריק נגדם. כל זמן שלא הביאו ראיות ברורות מש"ס ופסקים נגדם. הרי אמרו חז"ל המגלה פנים בתורה שלא כהלכה אין לו חלק לעולם הבא. יסודות ההלכה בניית על דברי הקדמונים גדולי הדורות. אך אינם מביישים לפסוק הלכות נגד חכמי הדור אלו. ולצאת נגדם בדברי הבל וריק. דברים בלי יסוד בחז"ל וראיה מהפוסקים. לאסור מה שהם זצ"ל זיע"א התירו מפורש בראיות ברורות.
 תורתנו הקדושה אינה הפקר. אינה נחלת רבנים מדורינו. ודור העבר. שכתבו דברים בלי טעם ומקור מש"ס ופוסקים.
 פסקי הלכות היא כקבלת חכמי הדורות הקדמונים שרפי מעלה. שכל רז לא נעלם מהם. וכתבו הלכות ברורות לדורות. ומי יתן לנו תמורתם.

המצפה לרחמי שמים מרובים בבגצב"א
ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
 בעמח"ס לקטי טל, ומרל לפדי אש דת רדת
 תורת תקוני עירובין שבזמן הזה רדת ועד
 ברוקלין נ.י.

בס"ד
אור ליום ג' פ' ויחי תש"ס

מע"כ המערכת שיחי:
אחדשה"ט.

כבר כתבתי לדעתי לא היה מרן הגאון מו"ר ר' אהרן קאטלר זצ"ל עומד נגד הגאון בעמח"ס שו"ת מהרש"ם ועוד ספרים מפורסמים נפוצים בעולם. ונגד עוד מגדולי הפוסקים אז. וגם נגד הגאון ר' חיים ברלין זצ"ל אם היה יודע מש"כ. כי הבין היטב שדבריו בטלים נגדם. ובשנת תשכ"ב כשחתם על איסור עירובין כבר אזל ספר עירוב והוצאה ששם תשובות גאוניס אלו זיע"א. ונדפס מחדש שנת תשל"ט. וכן ספר תינו יהושע כבר אזל. כותב זה זכה לשמשו. ויודע היטב גישתו לגדולי הפוסקים מדורות שעברו. ואנו אומרים מפורש שלא היה מחציף ללחום נגד גדולי הפוסקים לפני ק' שנים. הארו העולם בכבודם. ה' בטל כעפרא דערא נגדם. ומיראי הוראה. בפרט בדבר שהם פסקו מפורש להתיר.

הבין בזה הגאון ר' חיים ברלין ז"ל היה אב"ד ק"ק מאסקווא. ובאו לשאול ממנו פסק דין בכל התורה כולה. וה' מגדולי הפוסקים בדור. והסכים מפורש שאין רשות הרבים בעיירות גדולות. מפני מחיצות הבתים מג' צדדים. כמבואר בספר תינו יהושע שכבר אזל שנת תשכ"ב בשעת שחתם על איסור עירובין. ונדפס מחדש שנת תשל"ט. אכן הדבר פשוט שלא ידע מרן הגרא"ק זצ"ל מפסק דינו בזה. וכן לא ידע ממש"כ עוד מגדול הדור אז. רבנים יושבים על מדין בעיירות גדולות. שנשאלו מהם שאלות בכל התורה. מכל העולם. והשיבו.

אינו נזכר בשום פוסק מהחששות נזכרו במאמרים בעתון. לא נזכרו שצריך בי"ד ועוד חששות. צריך לדעת הגאון ר"א קאטלר זצ"ל לא ה' קל בדעתו לחלוק על גדולי הדורות מסברא. ה' מתירא לפסוק שום שאלה למעשה. רק בישיבה היה פוסק שאלות ולא לכל העולם. נמצאים ממנו תשובות להלכה מעטים הם. לא עסק בזה לא היה לו החוצפה לחלוק על גדולי עולם בלי ראייה ברורה. לכתוב איסור בלי טעם לא עשה מעולם. ולמה יש חיוב להאמין מש"כ בלי ראייה. נגד גדולי הדורות הקודמים. שביארו היטב דבריהם ברורות. בפרט שכבר העיד הגאון רמ"פ ז"ל בתשובה באג"מ ח"ד סי' פ"ו שלא היה דעתו לאסור עירובין בברוקלין. למה יש להאמין אחרים נגד דברי הגרמ"פ זצ"ל. בפרט זה ה' נגד כל מהלך מחשבתו לחלוק על גדולי הדורות הקדמונים בלי מו"מ בדבריהם וראיות ברורות נגדם מש"ס ופוסקים ודבר זה לא עשה. על כן דבריו בטלים ומבוטלים לגמרי.

כי מי יבא אחר המלך מלכי רבנן גדולי הדורות לפני ק' שנים.

כתבתי ואת נפשי הצלתי
ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
בעמח"ס לקטי טל, ומר"ל לפידי אש דת ר"ח.
תורת תקוני עירובין שבומן הזה רח ועוד
ברוקלין נ.י.

בס"ד

אור ליום ב' פ' בא תש"ס

מע"כ הרהגה"מ ר' צבי היילפערן נ"י דומ"ץ ק"ק וויען ב"פ.
אחדשהטבאה"ד ליראי ה' ולחושבי שמו.

ראיתי מכתבו בענין תיקון עירובין בשכונת בארא פארק. נכון לדעת בענין מה שכתב וז"ל ומה שמפקפקים מצד שכבר יצא קול קורא מגאונים בדור שלפנינו לאסור העירוב עכ"ל. נכון לדעת הרה"ג הנ"ל במחכ"ת חתמו על שקר נגלה כמבואר בקונטרס ר"ב דף 8-9. אין דבריהם כלום אינו בגדר פסק דין. רק הוי חתימה על שקר. לכן אין להחשיב דבריהם כלל.

כל חתימות בלי טעם אינם כולם. אין שום חיוב על שם אדם להאמין שהחזותמים על מודעות יודעים הענין.

ומש"כ שהם דנו על עירוב שלא נעשה כהעירוב היום. למעשה לא דנו על שום עירוב. אינם בקיאים בהלכות אלו.

ומש"כ שכעת נתברר שיש ג' מחיצות סביב ברוקלין. גם אז שנת תשל"ט. ה' קיימת אלו המחיצות. למה לא ביארו אז המציאות. התשובה לזה. הם יהיה מי שיהיו. חתמו על שקר ולא חששו לבאר ההלכה והמציאות. ובשור"ת אגרת משה ח"א סי' קל"ח נכתב שנת תשל"ב כתב שיש מחיצות סביב ברוקלין. דברים אלו פלאים לחשוד רבנים נקראים מוראי הוראה גדולי תורה שחתמו על זיף. חבל אבל בעוה"ר זו מציאות. ומפרסמים כסדר זיוף זו משך כ' שנים. בעתונים וברחובות בלי בושות פנים. ואין איש שם על לב. אם כי נתפרסם אז שהמודעה מזוייפת. לא שמו לב על זה. ועל זה נאמר שגגת תלמוד זדון שה' להם ללמוד. והמגלה פנים שלא כהלכה אין לו חלק וכו' רח"ל. והחזותמים לא שמו לב לזה.

וכן מש"כ במכתבו הנכבד אודות שיטת המשכנות יעקב. הדבר פשוט שדברו לא נאמרו על מקום מוקף מחיצות. (ולא כספיקותיו בזה) ומש"כ אודות הפרצות במחיצה. למעשה הפרצות נפרצו לים ואינם אוסרים אפילו לשיטת המשכנות יעקב.

ומש"כ דלפי המשכנ"י אזיל ההיתר של החזו"א זו אינו. שהרי לפי החזון איש העיר מוקף מחיצות וכבר כתבנו דבמקום מחיצות מותר אפילו לשיטת המשכנ"י וכל זה פשוט.

ומש"כ משור"ת דברי יציב. אודות שכירת רשות הרי דנו בזה גדולי הדורות ותיקנו עירובין בעריהם. וכן באה"ק תובב"א נמצאים עירובין וידוע שיש שם מומרים להכעיס בעוה"ר שאינם מודים בשום ענין של יהדות. ובכל ערי ישראל ה' כופרי' ומחללי שבת כמש"כ בשור"ת תירוש ויצהר סי' ע"ג שגם בוארשא ה' מחללי שבת ותיקנו עירוב.

על כן אינה חכמה להתחכם על מה שכבר פסקו גדולי הדורות הקודמים בלי ספק שמצוה לתקן עירוב אפילו במקום נמצא כופרים במצות עירוב. שהרי שוכרים רשות משר העיר. הכופרים אינם בעלים עליה. השכירות מבעלי העיר שבכוחם לשנות דרכי העיר ע"י קניי' הבתים. ולגרש האנשים מבתיהם. וכן יכולים לגרשם מביתם אם אינם משלמים מס. וכן אם נמצא בבית דבר לא חוקי יכולים להוציאם מהבית. אכן הם הבעלים האמיתיים על הבתים בעיר. ע"כ שוכרים מהם וכן נהגו בכל הדורות ואין להרהר ולפקפק על זה.

ומי יתן שיבא מצבב"א. ויתגלה כבוד שמים כמוש"כ ונגלה כבוד ה' וכו'
ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
בעמח"ס לקטי טל, ומגיל לפידי אש דת ד"ח.
תורת תקוני עירובין שבמקן הזה ר"ח ועד
ברוקלין נ"י.

בט"ד

מצש"ק פ' וארא ר"ח שבט תש"ס

מע"כ רנ"מ באבד נ"י רב בה"מ ק"ק מנחת חינוך

אחדשה"ט

ראיתי מכתבו בענין איסור טלטול עם העירוב בב"פ. ונכון להעיר איזה הערות עמש"כ.
באות א' כתב שכבר דנו בזה גדולי הדור זצ"ל לא דנו בזה כלל אלא חתמו על מודעות נראה שנעלם
מהם וממעכ"ת שכבר ה' הוראת היסור טלטול בעיר נאו יארק בשנת תרס"ז. ע"י הגאון המרש"ם
והגאון בעל הרי בשמים. והגאון בעל תירוש ויצהר. ועוד גאוניס וצדיקים שה' פוסקים מומחים
לכלל ישראל לפני ק' שנים. וכתבו תשובות לבאר דבריהם אכן דברי רבני זמנינו ורבנים מדור
שלפנינו בטלים נגדם. ואין מה להרהר ולפקפק.
כלל יש בידינו הבא לחלוק על הקדמונים צריך להביא ראיות ברורות מתקבלות לחכמי הדור אף
אחד שחלק עליהם לא עשה זה רק חתמו על מודעות.
בענין הג' מחיצות נבנו ע"י בני אדם שמהרהר ומפקפק על זה. אינו כלום שהרי הגאוניס הנ"ל
התירו לערב בנאו יארק מפני מחיצות היס. דהסכמת הפוסקים דהוי מחיצה. והכל יודעים שיש
מחיצת היס סביב ברוקלין מג' צדדים. ומצד הד' יש מחיצה נבנה ע"י בני אדם בכל הכביש נמשך
בדרך הנסיעה לשדה התעופה "קאנאדי" אם אולי יש פירצות אינם אסורים מה"ת. הרי השטח
אינה רה"ד. וכבר מתוקן בצוה"פ שעשו סביב שכונותינו.
בענין שכתב שיש פירצות בהמחיצות בידי אדם אינו נ"מ להלכה שהרי יש מחיצות היס כנ"ל.
והפירצות נפרצו לים ופירצות לים כ"ע סוברים שאינם אוסרים.
ומה גם שטעה בדמיון. כי אין שום פירצה במחיצות נבנו ע"י בני אדם. אם כי אצל היס נפרץ. מ"מ
אין אנו עושים העירוב בשביל אלו ההולכים לים בש"ק. ואחר היס בסוף הכביש ההולך לים. קודם
שמגיע לים נמצאים גדרים. בכל השטח. דוק ותמצא כדברי. אם כי אין נ"מ להלכה כנ"ל. ובענין
שאר דברים שכתב במכתבו. גדולי הדורות הקדמונים כבר דנו בהם. ואין לנו להתחכם יותר מהם
ולפסוק איסור טלטול. הרי אמרו שאין לחוש לשיטות שהביא. ולסברות שכתב.
הרי יש לנו קבלה בפסקי הלכות מגדולי הדורות. ומה גם שיטת המשכנות יעקב שהביא אינו מדבר
ממקום מוקף מחיצות. הן מחיצות היס והן מחיצות נבנו ע"י בני אדם. המשכנות יעקב מדבר
ממקום שאין שם מחיצות.
ומה גם שכבר פסק המחבר להלכה שצריך ס"ד בכל יום דבר שאינו נמצא בשום רחוב בברוקלין.
דלא כהמשכנות יעקב שחולק על היש אומרים בש"ע.
ומש"כ אודות של' הרשב"א שיש רה"ד במקום שיש מחיצות. הרי החיי אדם כתב שלא נמצא בשום
פוסק ראשון ואחרון כדבריו. ומה ענין יש להתחכם על מש"כ החיי אדם להתיר. ולאסור מטעם
שאינו מובא בשום פוסק. ר"ב קונטרס דעת תורה ושם בדף 3 מדבר משיטת הרשב"א. ועיין עוד
שם.
וכן ר"ב קונטרס. מבואר שם עוד טעמים להתיר הטלטול עם העירוב. אפילו במקום שאין מחיצות.
ושם דברים ברורים שא"א לחלוק עליהם.

דברי הזושה"ט ומברנו בכל טוב
ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
בעמז'ס לקטי טל, ומיל לפידי אש דת ד'ת
תורת תקוני עירובין שבזמן הזה ר"ח ועד
ברוקלין נ"י.

נס"ד

אור ליום ב' פ' בא ג' שבט תש"ס

מע"כ הרהגה"מ רב בן ציון הכהן שטראסער נ"י דומ"ץ ק"ק נייטרא ב.פ.
אחדשהטבאה"ר ליראי ה' ולחושבי שמו.

ראיתי מכתבו שנתפרסם בענין תיקון עירובין ק"ק בארא פארק. ומצאתי חוב לעצמי לעורר על דברים שכתב בסוף מכתבו.

מע"כ כתב ישנם גאונים אשר דעתם שאסור לטלטול בעירוב זו. אם הם גאונים למה לא כתבו תשובות לבאר טעם לאיסורם אלא פירסמו איסור בלי טעם. פשוט אסור לשמוע פסק דינם בענין. שהרי כתבו לאיסור בלי טעם וראיה. כלל יש בדינו החולק על חכמי הדורות הקדמונים צריך להביא ראיה ברורה מוסכמת לחכמי הדור. והם חלקו על גדולי הדור שכתבו תשובות עם טעמים וראיות להתיר העירוב כאן שנת תרס"ז. ועוד מגדולי הדורות שכתבו תשובות בענין תיקון עירובין. ומתנגדי העירוב לא כתבו שום תשובה ומרבים לפרסם שקרים.

היה לי מר"מ בענין עירובין עם הרב משה ביק לפני כ' שנים. וכתב לי שני מכתבים לבאר טעמו לאיסור. וכן בנו כתב לי הרבה מכתבים. ולא הבין דברי הפוסקים אשר לפניו. ובא לחלוק על פסק דין של הש"ע. שכתב צריך ס"ד עוברים בכל יום. וזו הסכמת הפוסקים והוא כתב דדאי אם יש בעיר ס"ד. שלא כדברי הש"ע. וחלק על מציאות ידוע. שיש מחיצאות סביב ברוקלין. דבריו הם צחוק בעיני כל מי שמעיין בדבריו. הדפסתי אחד מהמכתבים שקבלתי ממנו בחוברת תורת תיקוני עירובין ח"ג נדפס שנת תשמ"א.

מע"כ מחשיב הנגררים אחריו ומכבדם במקום שאינם ראויים לכיבוד. דבריהם. וחתימתם כפירה במצות עירובין. ולא יותר מזה. בקונטרס דעת תורה בענין עירובין דף 8-9 מבואר היטב שכל החותמים על המודעה לאיסור עירובין בשנת תשל"ט חתמו על שקר. אכן אין דבריהם כלום. וחתימתם אינם בכלל הוראת איסור.

בדף 3 בקול' שם בענין עירובין מבואר דעת מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בענין תיקון עירובין. אם כי כתב טעם. הרי כתב ג"ג שדבריו הם היפך מרבותינו האחרונים והש"ע. ויש להאריך הרבה אם מי בדורינו בכוח לחלוק על פסקי הש"ע נתקבלו בכל ישראל לפס"ד ברור משך מאות שנים. יה' מי שיה'. אין שום חיוב על שום אדם להתנהג היפך הש"ע. זו היפך מפרסומת ברחובות שיש חיוב בזה. אבל ידוע לכל אחד מבני ישראל שומר תורה ומצות שהנהגת איש ישראל ע"פ פסקי ש"ע.

כתבתי ואני את נפשי הצלתי.
המצפה לרחמי שמים המרוכים בבגצב"א
ויתקיים ונגלה כבוד ה' וכו' אמן ואמן.
ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר
בעמח"ס לקוטי טל, ומר"ל לפידי אש דת ד"ח.
תורת תקוני עירובין שבזמן הזה ר"ח ועד.
ברוקלין נ"י.

בס"ד

יום א' פ' ויצא תש"ס

**מע"כ הרהגה"מ ר' שלמה הכהן גראס נ"י מו"צ ק"ק בעלזא בארא פארק
אחדשה"ט באה"ד,**

בענין שאלתו אודת חו"ד בענין העירוב בבארא פארק. דעתי כדעת מרן רשכבה"ג פוסק הדור מו"ד מחותני הרב משה פיינשטיין זצ"ל שכבר נשאל על זה הרבה פעמים. ונדפסו תשובותיו בענין. בספרו הגדול אגרת משה. שאין למחות נגד מתקני עירובין.

ובתשו' להרבנים מפלעטבוש שבאו לשאל ממנו פסק דין בענין עירובין השיב שאינו מתערב. ולא שאסור לתקן וטעמו שלא אמר להם שאסור לתקן עירובין מפני שבאחרונים לא כתבו כשיטתו בענין זה. והדפיס זה בתשו' שם חלק ד' סי' פ"ז.

ואחד הרבנים שהי' שם באותו מעמד אמר לי שאח"כ שאל ממנו שאלות אודות אופן תיקוני העירוב. והשיב על כל שאלותיו. ואם היה אוסר בהחלט לא הי' משיב שאלות על אופן תיקוני העירוב אלא היה' משיב שאסור לתקן עירוב. והי' מגרש הרבנים מביתו.

ובתשו' שם סי' פ"ח כתב מפורש שדבריו שלא כדברי הש"ע. והרשב"א שכתב שיש רה"ד אפילו במקום מוקף מחיצות. כתב החכם צבי שלא הביאו הפוסקים דבריו להלכה פוק חזי וכבר כתב הנשמת אדם (כלל מ"ט אות ב') דהרשב"א מירי ממדינה מוקפת חומה כי לא נמצא בשום פוסק דלא מהני מחיצות העיר. ובשו"ת בית אפרים (סי' כ"ו) כתב לפרש הרשב"א באופן אחר עיי"ש.

הרי בדברי הרשב"א יש פירושים שונים. אפילו הרוצים להחמיר כדברי הרשב"א מי יאמר שזה חומרה הרי לפי הנ"ל אין זה חומרה אלא אי הבנה בדברי הרשב"א. ונאמנים עלי דברי הנשמת אדם. שלא נמצא בשום פוסק דלא מהני מחיצות העיר.

אכן פרסומת אגדת הרבנים שיש איסור דאורייתא. אם מטלטל ע"י העירוב שתיקנו בברוקלין וכתב זה בשם מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל היא שקר גמור. איך יהיה חילול שבת אם דבריו נגד כל הפוסקים ראשונים ואחרונים ונגד דברי הש"ע.

ובלי אחריות כלל אגדת הרבנים רצו לגנוב דעתם של רוב הציבור שאינם מעיינים בשלחן ערוך ועליהם התפלל דוד המלך ע"ה תאבד דוברי כזב (תהלים ה' ז')

זהשה"ט

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

אוצרות — חלק רפ"ה — ירושלים

(סימן תקנ"ז) בס"ד ברוקלין ארז"ב יצ"ו
 זעקה גדולה ומרה:
 שקר גלוי ומוחלט:

„אגודת הרבנים" מוליכים שולל את כל הציבור לכזביהם ושקריותם.

בדבר המכתב מאגודת הרבנים מי"ז טבת תשמ"א שאין לתקן עירובין מדינא
 שהיא רשות הרבים דאורייתא — ע"כ באנו בזה להודיע, כי כל הדבר לא היה
 ולא נברא לא דוכים ולא יער והכל שקר וכזב.

וז"ל השו"ע אר"ח (סי' שמ"ה סעיף ב'): איזהו רה"י מקום המוקף מחיצות
 גבוהות עשרה טפחים ויש בו ארבעה טפחים על ד"ט או יותר, וכן תריץ
 עמוק עשרה ורחב ד' על ד' וכדו. עכ"ל.

ולהלן (בסימן שס"ג סעיף א') ח"ל: מקום שיש לו ג' מחיצות אסרו חכמים
 לסלסל בו עד שיעשה שום תיקון ברביעית עכ"ל ועיין במ"א שם סי'
 שמ"ה סק"א חל"ק משמע בדברי הפוסקים דכשיש שני מחיצות ולחי הוי רשות
 היחיד דאורייתא כדאיתא בעירובין דף י"ב דלחי משום מחיצה, וכ"כ הרא"ש פ"ק
 דסוכה. ועי"ש באריכות ובנו"כ שם.

וידוע דעיר ברוקלין מוקף מחיצה שנעשה על ידי אדם מג' רוחות ועוד.
 ולשיטת רוב הפוסקים אפילו מחיצת הים שהיא מחיצה בידי שמים הוי
 מחיצה מן התורה.

לשון השו"ע (סי' שמ"ה סעיף ז') וחל"ק: שכל שאין ששים רבוא עוברים בו
 בכל יום אינו רה"ר עכ"ל. ולזה הסכימו גדולי האחרונים ועיין בנו"כ ואין

שום רחוב בברוקלין שעוברים שם ששים רבוא בכל יום.

ובאוצרות ירושלים: חלק רס"ט סי' תנ"ד, חלק רמ"ו סי' ד"ש, חלק ער"א
 סי' תס"ח, חלק רע"ב סי' תע"ז, חלק רע"ג סי' תפ"ג, חלק רע"ו סי'

תק"א, חלק רע"ז סי' תק"ז, ובחלק ר"פ סי' תקי"ח, הענין מבואר באריכות.

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

בעהמ"ח ספר לקוטי טל. ומו"ל „לפדי אש דת" ד"ח

ותורת תיקוני עירובין שבזמן הזה ד"ח ועוד

להודיע בשער בת רבים

בס"ד

יום ו' דחנוכה תש"ס

מכתב מהגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל משנת תשמ"א. נתפרסם ע"י אגה"ד כתוב שמתקני העירוב מכשילים את הרבים והוי חילול שבת דאורייתא. הרי כבר כתב בתשובה ח"ד סי' פ"ז להרבנים דפלעטבוש. שדבריו לא נזכרו בספרי האחרונים. ובתשובה אחר זה סי' פ"ח כתב שדבריו נגד רוב הראשונים והש"ע. אם כן אין זה חילול שבת דאורייתא. הרי דבריו נגד הפוסקים. ונגד הש"ע.

ושאלתי דבר זה לראשי אגדות הרבנים יושבים במשרד שם. כשיצא כרוז זו לאור לפני כ' שנים. ועדיין לא השיבו על שאלתי. הדבר קשה מאוד. וכבר נתפרסם קושיא זו בחוברות שיצא לאור על ידי ונתפרסמ' בכל העולם. וכן נדפס קושיא זו בקובץ אוצרות ירושלים שנת תשמ"א. הרי קושיא זו נתפרסמ' לאלפי רבנים בכל העולם. ולחכמי אה"ק תובב"א. ועדיין לא נתקבלה תשובה על זה.

בעוה"ר נתפרסם איסור סלטול בעיר ברוקלין, בעתונים, במודעות ברחובות וכו'. צריכים להבין הטעם לאה. הוא פלאו כל המודעות לאיסור סלטול ברוקלין, הם נגד חז"ל וכל הפוסקים.

הביאור לאה בחסדי הי"ת נתרכו לומדי תורה במדינתנו, דבר שלא היה לעולם כאן, תלמידי ישיבות כאן הם אלפים, שומרי תורה ומצוות הם אלפים, וכן חברי הכוללים הם אלפים בצירוף יחד כל הכוללים ברוקלין טחא נהדר אז לא היה מעולם כאן.

לא ניחא להשטן, הסטרא אחרא, דבר אה, כל עבודתו להחטיא בני ישראל בתחבולות עושה מלחמה להחטיאם לראות עם יעמדו בנסיון, בספר דברים אחזים דרוש ד' לשבת הגדול וכן בדרשות אחר זה לשבת כלה, ולשבת תשובה, כתב מן החיד"א זצוק"ל מצוה ולימוד התורה שעושה רשעים וכופרים הולך לכוחות החיצונים ומחזקם.

אכן טוב לו עסק של איסור עירובין ברוקלין, נגד חז"ל וכל הפוסקים, כי בזה מתחזק כוחו ובעוה"ר. מצא שלוחים נאמנים, לעשות תפקידו של פירסום מינות וכפירה.

לולי היה כלל ישראל עומדים בנסיון, נסיון נוגע לעיקרי התורה, כבר היה מתקרב ביאת משיח צדקינו, באחרית הימים קודם ביאתו, מתגברים כוחות השקר, כל כוחו של הסטרא אחרא היא רק שקר, על ידי האמת משברים כוחו.

הסכמה לספר תיקון עירובין לחזק המחבר שכתב נגדו. וברכו בהצלחה. וכתב שחייבים לעזור המחבר בהדפסת הספר. לא כמו הכופרים מתנגדים לעירובין בזמנינו מאבדים מודעות קונטרסים וספרים בענין תיקון עירובין. מקללים המתקנים. ולוחצים על הרבנים לחתום על מודעות נגד תיקון עירובין. באים לביתם עשר ועשרים פעמים בשעות מאוחרות בלילה כשהם עיפים לבקש מהם שיחתמו נגד העירוב. גם אחר סירובים לבקשתם. באין עוד בלי שום בושה. למסכימים לתיקון עירובין וכותבי תשובות לבאר ההיתר באים לבקש מהם שיחזרו ממש"כ. הרי הם אינם מאנשי הישוב רוצים שהפוסקים גדולי ישראל יעשו רצונם. נכון להציבור לדעת הרבה חתימות לאיסור תיקון עירובין נתקבלו באופן הנ"ל. בלי לחץ לא היה כמעט שום התנגדות לתיקון עירובין בשכונתינו ב"פ. ידוע ההלכה מתבארת רק אחר פלפול בין חכמי הדור. אבל מתנגדי העירוב חושבים שהם חכמים מכל אדם. לעולם לא היה פלפול בין חכמי הדור. רק מפרסמים מודעות לאסור תיקון עירובין וחותרים עליהם. וזה היפך גמור ממש"כ הגרמ"פ וי"ע שחייבים להבין סברת כל חכם ולבאר הענין היטב.

ה ס כ מ ה

הנה ידידי הרב הג' מוהר"ר יוסף דוד מאסקאוויץ בן הרב הגאון הצדיק מוה"ר יצחק זצ"ל, חיבר ספר חשוב מאוד בעניני עירובין, וראיתי הרבה ענינים אשר ירד לעומקם ואסיק להלכה כאמיתה של תורה ואף שיש גם דברים שיש לע"ד בהם שיטה אחרת כדרכה של תורה שהקב"ה חדי בדברי שני הת"ח כשעוסקין ואומרין לשם שמים, וזה ברור שכל עסקו של מהרי"ד המחבר דספרו זה בעניני עירובין הוא רק לשם שמים, ולכן מהראוי להדפיסו ולהוציא לאור עולם ויתעסקו בו מלכי רבנן בענינים שלא מורגל בפני החכמים ותלמידיהן במדינה זו, והחובה על כל אחד מחובבי תורה ומוקירי רבנן לעזור להרב הג' המחבר הזה בהדפסת ספר החשוב הזה, ואני מברך להרב המחבר שיצליחון השי"ת שתבוא משנתו ברורה וסדירה וגם הצלחה בגשמיות כדי שיוכל ללמוד במנוחת הנפש ולחדש חדושים נכונים ובאתי עה"ח לכבוד הרב המחבר ביום שהזכפל בו כי טוב כ"ח ניסן תשי"ט.

נאום משה פיינשטיין

Eruvin In Large Cities

In the year 5667 an eruv was established in Manhattan, approved of by five leading Torah scholars, in the generation. Reasons for their ruling was published when this eruv was established. No one has ever refuted their ruling. (ספר עירוב והוצאה--שו"ת תירוש ויצהר ט' עג.)

They ruled, bodies of water surrounding Manhattan, are like a wall surrounding it. These bodies of water, there since creation, have never dried up, and will never dry up, and are reliable walls for Manhattan.

In the year 5660, Rav Malkeal Tanenbaum, of blessed memory, holy Rabbi of Lomza, Poland, in a letter written to Rabbonim in Odessa, Russia, concerning the eruv there, ruled that bodies of water are like walls. Therefore he ruled, Odessa, which is on the Black Sea, has a valid wall on that side, according to Jewish Law. He further stated: this ruling cannot be disputed. Because, many Holy sages, from past generations, ruled: bodies of water are like a wall around a city. Common custom, for many generations, has been to rely on bodies of water in many large cities. (שו"ת דברי מלביאל.)

Ten of the leading Torah scholars of that generation, ruled in favor of the eruv in Odessa, and stated in letters written to Rabbonim of Odessa that the Black Sea is a valid boundary. These letters were published for all to see and never refuted. (ספר תיקון שבת.)

Holy Grand Rabbi of Toronto Canada, Rav Graubart, of blessed memory, author of monumental work on Jewish Law, approved of by leading Torah scholars, established an eruv there. He stated the bodies of water surrounding Toronto were walls surrounding this city. His ruling, published, and approved of by leading Torah scholars in his generation, was never refuted.

We see from rulings by holy Torah scholar of past generations that bodies of water surrounding a city are like walls. This is not a matter to be discussed or refuted. Because, it has been common custom, in many large cities for hundreds of years to rely on this ruling.

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

RABBI SHIAH T. DIRECTOR

בעמח"ס לקוטי טל, תורת תיקוני ערובין ו"ח בית לוי ב"ח,
חלת שמענתא, מתוך העמק, נחית בחסדך על סו' הש"ס,
ומיל לפידי אש דת ד"ח ועוד,

1540 57th ST. BROOKLYN, NY 11219

כס"ד

In the year 5739 (25 years ago) Rav Menasha Klein asked Reb Moshe Feinstein, of blessed memory, if an eruv can be established in Boro Park. He replied: yes, he is not against it. His ruling was published in a booklet written by Rav Menasha Klein, and 5,000 copies were distributed.

Three years ago, I spoke to Rav Tuvyah Goldstein, of blessed memory, he told me that he asked Reb Moshe the same question. Reb Moshe replied, he is not against anyone who wants to follow the ruling of the Shulchan Aurach, and all poskim, and establish an eruv in Brooklyn. However, he personally wants to follow rulings not accepted by the Shulchan Aurach.

In a letter written to the rabbonim of Flatbush, concerning the eruv they want to establish there, printed in Igros Moshe (simon 87 part 4), he gives his permission to establish an eruv. Even though, he does not want to be involved in their project, for reasons stated in his letter, which are against the Shulchan Aurach and all poskim, as stated openly in this letter. Nevertheless, he gave his permission to establish an eruv. Because, obviously, he is not against those who follow ruling of the Shulchan Aurach, and all poskim.

His letter, printed there (simon 88), only explains his ruling in greater detail. However, his permission to establish an eruv in Brooklyn was never retracted. Because, obviously, he is not against those who follow ruling of Shulchan Aurach and all poskim.

Posters in the street and documents published in newspapers, proclaiming a prohibition, in his name, are false documents, against what he told prominent rabbonim, and printed in Igros Moshe. Reb Moshe never signed on these documents, or authorized their publication.

No one can stop someone from publicizing false documents. However, one obvious fact remains valid, what he told prominent rabbonim and printed in Igros Moshe when he was alive.

כ"ו ג' אלול תשמ"ד
ישיבת אגודת ישראל
ב"ר משה ק"ל

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

RABBI SHIAH T. DIRECTOR

בעמח"ס לקוטי טל, תורת תיקוני ערובק ו"ח בית לוי ב"ח,
תלת שמעותא, מתוך העמק, נחית בחסדך על סו' הש"ס,
ומו"ל לפדי אש דת ד"ח ועוד,

1540 57th ST. BROOKLYN, NY 11219

כס"ד

To Whom It May Concern:

After edict by the Agudas Harabonim, in the year 5741, was issued, against the eruv in Boro Park, signed by Reb Moshe Feinstein, of blessed memory. Rabbi Menasha Klein was asked by Rav Simcha Elberg, of the Agudas Harabonim, to withdraw his approval of this eruv.

He replied: Reb Moshe told me that I can make an eruv there. Therefore, I made one. If he will tell me not to make an eruv my approval of this eruv will be withdrawn. He was not allowed to see Reb Moshe and discuss the matter with him. He called Reb Mose's house many times and was told that he could not see him.

Had this edict been valid, and signed by Reb Moshe, why was his request refused? His approval of the Boro Park eruv would be withdrawn and the matter would be settled. Obviously, this document is a fraud.

Please be advised. Reb Moshe's approval of the Boro Park eruv was stated in front of five witnesses, published, and widely distributed, before the Boro Park eruv was established in the year 5741. Validity of these published statements were never denied by Reb Moshe.

Two years after Rabbi Klein was told by Reb Moshe that he could make an eruv in Boro Park, and his ruling was published, widely distributed, and never disputed, he made an eruv there. Because, he listened to Reb Mosha's ruling. Therefore, the edict from the Agudas Harabbonim is a complete fraud.

S. Director ^{ל"ה ק"ל} ^{ל"ה ק"ל} ^{ל"ה ק"ל}

בענין עירובין בברוקלין

חמצית יסודי ההיתר לסדר עירוב

- (א) העיר ברוקלין הוא מוקף מג' צדדין במים בימים ונהרות והישוב של העיר נמשך עד המחיצות, והנה מלבד שהימים ונהרות שהם מחיצה בידי שמים (ועיין שו"ת שב יעקב סי' י"ז) שכתב דמיום הוסדה הקהלה דראטערדאם נוהגין בשבת היתר טלטול כעירות המוקפין חומה על סמך שהמים מקיפין אותה והאג נמי באותה חמונה כמו ראטערדאם עיר פריז רק מים מקיפים אותה וגם בהאג נוהגין היתר טלטול בשבת והראה לי כתוב וחתום מן שלשה עמודי עולם גאוני ארץ חכמי ספרד שהיו רבנים וחכמים בק"ק ראטערדאם גם יש להם היתר מהמנותא מן הגאון חכם צבי כמבואר בשו"ת סי' ה' והמהרש"ם בהגהות לא"ח סי' שס"ג הביא לשון רבינו בעל הלכות גדולות מובא באור זרוע עירובין סי' קס"ד; עיר המוקפת מכל צדדיה בנהר זה הוא ערובה ואין צריכה אלא ערובי חצירות לערב בפת, ופסקו הפוסקים דשלוש רוחות מוקפות נמי הוה רה"י מן התורה ועיין משנה טהרות פ"ו מ"ט הפרן רה"י לשבת ובר"ש ותור"ט שם בשם הערוך, מגדל שלש רוחותיה בתוך הים ורות אחד כיבשה וכש"ע סי' שמ"ה כמג"א בשם הרא"ש וסי' שס"ג ס"א כביאור הלכה ובשו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' ק"ח ובסי' ק"ב הביא דעת הנוכח שכל הפוסקים לא ס"ל כחוס' עירובין כ"ב לחלק בין מחיצה בידי אדם למחיצה בידי שמים ועיין דעת תודה סי' שס"ג מלבד זה הנה יש לו ג"כ מחיצות עשויות בידי אדם כגידוד החוף למעלה או למטה וגם כצד הרביעי על כמה מקומות יש מחיצה ורק צריך כמה תיקונים ע"י צה"פ אשר לפ"ז לכ"ע ברוקלין אין לו דין רה"ר.
- (ב) שיטת גדולי הפוסקים שהנטיעה כמכוניות וברכבת אינה נחשבת הילוך דבוקעים בו בעינן ברגלים עיין שו"ת בית אפרים ובישועות מלכו סי' כ"ז שמסלח הברזל היא רשות היחיד ובשו"ת מהרש"ם ח"א סי' קס"א ובשו"ת תקות זכרי' דף מ' ובית אב תנינא עמוד ע"א ואום אני חומה נתיב י"ב.
- (ג) דעת הבית אפרים כתשובת הב"ח החדשות בסופו (והובא כתו יהושע) מרן החזו"א וכית שעריש שכל הערים הגדולות שהרחובות בניויות בבתיש משני צידיהם וצד הג' וגם פעמים צד הד' פוגע בשורה של בתים זה לעומת זה אינם רה"ר דאורייתא אם העומד מרובה על הפרוץ ולפ"ז כל העירות כומנינו עשויות באופן זה ואין להם דין רה"ר כלל ועיין שו"ת מהר"י שטייף שג"כ פשיטא ליה כן.
- (ד) שיטת חוס' סוכה דף ד' והשו"מ ח"א סי' רנ"א והאכ"ג והגמהרש"ם לענין דלתות

נעולות כתבו דלענין מחיצות שבת לא בעינן מחיצות מדין מחיצות אלא כל שמונע רבים מלעבור יש לו דין מחיצה ולפיכך היכי דלפי החק משר העיר שאסור לעבור שם לא הוה רה"ר כיון דע"פ חק המדינה אסור להלך שם וא"כ בעירות גדולות שלנו שע"פ חק העיר והמדינה אסור להלך כרחוב באמצע הדרך והו"ל דין דשר העיר מונע מלעבור דלא הוה רה"ר.

(ה) שיטת המאירי עירובין ג"ט דבעירות של מלכים גדולים אפילו מסר המלך הדרכים לרבים לדריסת הרגלים כל ששייר לעצמו הדרכים שכידו לשנוחם לפי רצונו אפילו נתנם במתנה גמורה שלא כמס הואיל ושייר לעצמו הדרכים אפילו היו שם עשרה אמה ואפילו מצוים שם ששים רובא אין זה רה"ר נמצא עכשו עירות של מלכים שאין בהם תיוב רה"ר גמורה ע"ש וא"כ הכ"נ בעירות שלנו שהרחובות שייכים להממשלה ומשלמין מס וביד הפלענינג קאמיטע לשנות לפי ראות עיניהם אין כאן רה"ר בעירות גדולות וכ"ש על הדרכים (היי וועיס ששייך להממשלה).

(ו) לפמ"ש הגרע"א והח"ס והכנס"י דבמי נהר הנקשרים כיון דהרבה כנ"א מתפחדין ללכת על הקרח שלא יתמוטטו מקרי לא נחא תשמישתיה ועדיף הוא מהא דעירובין ו' דאיכא גידודי ואין נח תשמישתיה וא"כ כ"ש בעירות גדולות שלא זה כלבוד שלא נחא תשמישתיה אלא שיש איסור להשתמש באמצע הדרך מצד הממשלה וגם להלך הוא סכנה גדולה שלא יהרג ממכונה ואפילו לעבור כשהאור ירוק ג"כ צריך לפחד לעבור וגם מעכבים מלעבור קודם שישתנו מאדום לירוק ודאי כה"ג לא מקרי נחא תשמישתיה וליכא תשמיש מרווח ולא הוה רה"ר.

(ז) שיטת רוב הראשונים דרה"ר בעינן שיהיו המבואות מפולשים משני ראשיהן זה לעומת זה ושיהיו מפולשים לסרטיא או לפלטיא וצריך דוקא שיהא מכוון משער לשער כ"כ רש"י והרמב"ן והתוס' והרשב"א והאהל מועד וסמ"ג והש"ע ומג"א וכנראה דעכ"פ רובא דרובא דהפוסקים ס"ל דבעי מפולש דוקא ומכוון משער לשער ולפ"ז בעירות גדולות ליכא שום מקום כמעט מפולש משער לשער ואדרבה בעירות קטנות נמצא הרבה מפולש.

(ח) שיטת הערוך השלחן סי' שמ"ה ס"ט דרה"ר לא הוה רק בשאין בעיר רק רה"ר אחד לשני צדדי העיר כגון מזרח ומערב או דרום וצפון וכל אנשי המקום פונים דרך אותו רשות הרבים אבל אם יש עוד מבואות וקצת אנשי המקום פונים אלו לכאן ואלו לכאן דרך אחרת כה"ג לא הוה רה"ר ולפ"ז בדין גמי איכא כמה דרכים.

(ט) שיטת הא"ז דכשתי מחיצות מפולשות זו כנגד זו נמי לא הוה רה"ר דאורייתא והביאו הבית אפרים והגר"י שטייף לסניף ומרן בבית שערים הוסיף דבמבוי עקום בשתי מחיצות עקומות לכ"ע לא הוה רה"ר דאורייתא ולפ"ז הכ"נ בעירות גדולות דהרחבות עקומות ומשני צדיהם מחיצות לכ"ע לא הוה רה"ר.

(י) שיטת כל הפוסקים דרה"ר עכ"פ בעי דרך מופקד לרבים שכל אחד עושה בו והולך כרצונו בלי שום עיכוב בין על ההילוך בין על התשמיש וכמ"ש הריטב"א כ"כ ד"ה מפניו א"כ בדין שאין מניחין להשתמש כלל וגם אינו מופקד כלל וגם בכמה מקומות אין

מניחין ברחוב לילך רק בכיון אחד וברחוב השני בכיון שני כגון באחד למזרח והשני למערב וגם רק במכוונות ולא ברגלים כה"ג לכ"ע לא הוי רה"ר.

יא) הנה ברשות הרבים מקורה קיי"ל דהו"ל כרמלית ובבארא פארק יש הרכבת הנקרא עלעזעיטעט טרעינס שחחתי הוה מקורה א"כ התם הו"ל כרמלית לכ"ע ולדעת הגאון ר' מיכאל דוב ווייסמאנדעל זצ"ל אמרין פי תקרה יורד וסותם בהני עליועטארס ואפילו להחולקים עכ"פ מקורה הוה לכ"ע והוא רחב יותר מד"א כה"ג שכפנים הרכבת לכ"ע ליכא רה"ר וליכא שב ששים רבוא בוקעים והו"ל כמוקף במחיצות לדעת הגר"מ דהנ"ל ולדין עכ"פ מהני מטעם צה"פ.

יב) בענין הגשרים שיוצאים מברוקלין לנוא יארק ולשאר מקומות כבר נחבר דכל הגשרים יש להם צורה הפתח ונכתבו תאורי צורת הפתח על ידי הגר"צ כמבואר במכתב להגר"ע והחזו"א ובאגרות משה סי' קל"ט להגר"מ פיינשטיין שליט"א.

יג) אופני ההיתר שכתבנו רובם מותרים אפילו לפי שיטת המשכנות יעקב שס"ל דאין לחלק בין ששים רבוא לפחות מששים רבוא ופסק דכל שיש רוחב ט"ז אמה אפילו אין בה ששים רבוא בוקעין וגם לענין צה"פ חלק והדברים מפורסמים אבל כאופני ההיתר של אינו מפולש או בהיקף מחיצות מג' רוחות ועוד גם הוא ז"ל מודה דיותר לערב וכה"ג כתב להדיא הגר"ש דחבר הבד"צ בוארשא במכתבו שההיתר של אינו מפולש מהני אפילו למשכ"י ולפ"ז כתב דבעירות קטנות שדרך המלך עובר שם ומפולש מעבר לעבר יש יותר חשש מעירות גדולות כי ההיתר של ששים רבוא תלוי במחלוקת אלא שאנן קבלנו להיתר אבל ההיתר שאינו מפולש מוסכם ונתקבל מרוב הפוסקים וכן בוארשא נוהגין כן מדורות שלפנינו בתיקון עירובין בלי לחוש לר"ה דאורייתא להצריך דלתות.

וכתב הסמ"ג כמ"ע א' מד"ס (הלכות עירובין) לאתר שהביא דברי רב האי גאון ז"ל דכימי ירמיה הנביא לא שמרו גזירת שלמה המלך לערב בחצרות ולשתף במבואות אלא היו מוציאים בלי עירוב ומתוך כך היו מביאים מן העיירות שסביבות ירושלים כל משא מבתיהם דרך סרטיא שמעיר לעיר שהוא רשות הרבים ומביאים אותן משאות כשערי ירושלים ולכך כשהזהיר ירמיה על גוף האיסור של תורה הזהיר גם על גזירת שלמה שלא להוציא שום משא אף מן הבית לחצר אלא אם כן עירבו וזהו לשון הנביא כה אמר ה' השמרו כנפשותיכם ואל תוציאו משא כיום השבת והבאתם כשערי ירושלים זה גוף האיסור של תורה ואחר כך אמר ולא תוציאו משא מבתיכם כיום השבת זו גזירת שלמה המלך כי לבני ירושלים היה מזהיר, וכבר אמרנו כי מן התורה מותר להוציא מן הבתים לרחובות ירושלים אלא ודאי על גזירת שלמה הזהיר מפי הגבורה, שעל ידי שעברו גזירתו באו לגוף של תורה עכ"ל ע"ש הנה מבואר שלפי שלא עירבו עירובי חצרות ושחופי מבואות ולא שמרו מצות שלמה המלך וגזירתו באו לידי חילול שבת דאורייתא והשומר מצות המלך הוא סיג לתורה ולשמירת שבת קודש שמעה עמי בינה זאת.

LITVISHE FREAKS

[דברי הרמב"ם ז"ל נגד השו"ע וכל הפוסקים אינו סעם להחמיר וכ"ש אינו סעם למחות באנשים טוהגים כהשו"ע וכל הפוסקים]

Reb Moshe Feinstein, of blessed memory, was not designated by the ALMIGHTY to give absolute rulings on Torah Law for HIS holy people. He was a mortal being, an object of criticism:and, not GOD ALMIGHTY who gave us the Torah on Mount Sinai.

He was not the only one who wrote, and issued rulings, on the subject of eruvin. Gedolei Yisroel have issued rulings on this subject for thousands of years. Their rulings are clearly stated in their many works.

Talmud Bava Metzia (p. 59) relates a story, about Reb Eliezer Hagodol, who argued with the sages of Israel. A voice cried out from heaven, how do you argue with Reb Eliezer Hagodol, we rule like him on all matters of Jewish Law. Reb Eliezer Hagodol was the greatest sage of Israel at that time. Nevertheless, the Talmud relates, he was put in charem (excommunicated): because, he argued with all the sages of Israel.

Greatness in Torah scholarship does not give one the power, or authority, to argue with all sages of Israel. Nevertheless, Reb Moshe Feinstein, of blessed memory, did this. When he ruled against eruvin in Brooklyn.

He states this openly in Igros Moshe Orach Chiam part 4 letter number 87. Therefore, he states: his ruling is not absolute, or clear cut. Because, he argues with all the sages of Israel from past generations.

Let it be stated here forthright. Leading poskim in our generation did not accept his ruling. Nor, did leading poskinm in his generation accept his ruling. Because, it is a novel ruling, against all sages of Israel, and the Shulchan Aurach.

Nevertheless, Litvishe freaks, with idiotic whimsies, publicize his novel ruling, on Eruvin in Brooklyn, as absolute. They conjecture, everyone has an obligation to follow his novel

תתרוצו אוצרות — חלק רס"ט — ירושלים

מכתב לגדול אחד אודות דין רשות הרבים בניו יארק וברוקלין
במדינת אמריקא (ארצות הברית)

(סימן תנ"ד) בס"ד אור ליום ה' לסדר שמעו דבר ה' תש"מ.

לכבוד מו"ר הרה"ג המפורסם בכל קצוי תבל יראת ה' אוצרו ר' . . . . .
שליט"א בהמ"ח ספר . . . ח"ח ועוד ספרים יקרים המפורסם בכל
העולם.

לבטח כבר קבל כבודו ספר „תורת תיקוני עירובין שבזמן הזה“, ליקוט
מתשובות גדולי הדורות בענין תיקוני עירובין בעיריות גדולות, ששלחתי
לו לפני זמן.

לכן באתי בזה לעוררו על מש"כ בספרו הנכבד . . . דבניו יורק וברוקלין יש
להסתפק לרשות הרבים דאורייתא. הלא כל המשיבים (שם בספר „תורת“
וכו') שכתבו אודות עיר ניו יורק, לא חששו לזה, וטעמם מפני שיש מחיצה
שמקפת כל העיר. היינו מחיצת הים שהסכת הפוסקים שגידון כמחיצה כמו שפילפלו
הם, וכן מחיצה גמורה שנעשה על ידי אדם, כמעט בכל השטח, שמקפת כל העיר.
וכוה אין שום ספק דהוי מחיצה גמורה מן התורה כפיטות לשון הגמ' שבת (דף
ו') וכמ"כ הי"ע (סי' שמ"ה). אכן הוא הדין לברוקלין שיש לה מחיצה שמקפת
אותה מג' רוחות ועוד, הן מחיצות הים ומחיצה שנעשה ע"י אדם. וכבר פסקו
הגאון רת"ע, החזו"ן איש ועוד כהרה"ג דעיר ווילנא להתיר תיקון עירובין בעיר
פרוץ כטעם הנ"ל, דאינה רה"ר דאורייתא. ודבריהם מובאים בספר השם.

ומש"כ כבודו בתשובתו השם: „וכי זה יבא להקל באיסור סקילה מה שלא היקל
הגדול הדור זקן וירשב ביישובה“ וכן השם: „לא יתכן לפסוק איפכא
באיסור סקילה מהפוסק הדור בעל אגרות משה המפורסם לבעל כוחא דהיתרא“,
הלא כבר דנו בהאלה זו גדולי הדורות מדורות הקודמים ופסקו להתיר כדלעיל.
ומש"כ באג"מ סי' קל"ט וק"כ הוא היסוד מהפסק הלכה של הי"ע שם דמחיצה
גמורה שנעשה ע"י אדם הוי מחיצה מן התורה, וכבר דנו בדבריו גדולי הדורות
ולא חששו למש"כ השם. מש"כ באג"מ השם שלדעת הרשב"א ועוד פוסקים אפילו
מחיצות גמורות לא מהני לפטליא, כבר פירש החי"א אדם (כלל מ"ט אות ב')
בנשמת אדם) דהרשב"א מיירי כמדינה שמוקפת חומה כמו ארץ הגר והרשב"א
סבר לשיטתו דצריך להיות רואה עצמו בתוך המחיצות (רישב"א עירובין כ"ב)
אבל מחיצת העיר מהני, וכתב השם בני"א דזה לא נמצא ביסוד פוסק דלא מהני
מחיצת העיר. וברשב"א כתב כפירש „דלתות המדינה נעלות“. ובשו"ת בית
אפרים (סי' כ"ו) מבואר דכוונת הרשב"א היא דלא מהני דלתות — הנעלות
בלילה להתיר טלטול ביום כשהם פתוחות. וזה ג"כ כמעט מפירש ברשב"א שכתב:
„דלתות המדינה נעלות בלילה“, ולמה לא כתב דלתות הנעלות כסדר בין ביום
ובין בלילה דלא מהני להתיר הטלטול בתוך העיר אלא צ"ל כנ"ל. ואפילו נגיה
כפירושו של בעה"מ שו"ת אג"מ בדברי הרשב"א (וכן משמע קצת מדברי הח"צ
סי' ל"ו) כובא בבה"ט סי' שמ"ה אות ו'), מ"מ אין ההלכה כדברי הרשב"א
וכדלעיל. ובעל האג"מ (סוף סי' קל"ט) כתב רק „בהראוי להחמיר“. וכל הפוסקים
לא חששו לחומרה זו כדלעיל. ומ"מ פשוט אין כאן חשש רה"ר דאורייתא.

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

בעהמ"ח ספר לקוטי טל. ומר"ל „לפדי אי דת" ה"ח

הערות בדין רה"ר בעיר ברוקלין ג. י.

בס"ד עש"ק פ' עקב תש"מ.

לכבוד מורו"ר הרה"ג המפורסם ר' בנימין זילבר שליט"א.

בענין מש"כ כת"ר בא"נ ח"ו (סי' ע') מדין רה"ר בניו יארק וברוקלין. נתברר לי כעת שאין ס"ר עוברין ברחובות הראשים של ברוקלין וכ"ש באלו שאינם ראשים. ברחוב הראשי הנקרא אושיין פארקוויי עוברים פחות מק' אלפים מכוניות ביום אחד אפילו בימי החול שהולכים לעבודה ולמסחר אפילו אם יש בכל מכונית ד' אנשים אין כאן ס' ריבוא בוקעין בכל יום. כרגיל יש במכוניות רק ב' או ג' אנשים ובהרבה מהם רק איש אחד, נתברר לי דבר זה מסטטיסטי שקבלתי משוטרי עיר ברוקלין שיש להם חשבון מדויק על זה. על כל רחוב ורחוב יש להם חשבון מדויק מהעוברים שם במכוניות. עושים החשבון ע"י חוט ברזל הנמשך בהרחוב מצד זו לצד האחר. כשעוברים עליו המכוניות עושים רושם בחוט וכל רושם ורושם עושה רושם אלאקטרי ונרשם בסרט או בדברים אחרים ועי"ז יש חשבון מדויק יותר. ע"פ האומדנא יכולים לראות שאין ס"ר בוקעין ברחובות הראשים אבל לפעמים אדם טועה בדמיון ומי יכול להיות בכל הרחובות הראשים שיש הרבה מהם בעיר גדולה ברוקלין. אבל ע"י חשבון הנ"ל המדויק יש בירור למעשה, שענין המכוניות אי הוי בגדר ס"ר בוקעין או לאו הוי רק לפלפולי ודרוש וקבל שכר אבל לא למעשה, שלמעשה אין במציאות ס"ר בוקעין אפילו ע"י מכוניות.

וכבר כתבתי לכבודו אודות המחיצות מקיפות עיר ברוקלין מג' צדדים ועוד. יותר מרובם נעשו ע"י אדם ולכל הדעות י"ל שמקומות הפרוצות מותרות ע"י מחיצת הים המקפת כל שטח הנ"ל. עוד יש ברוב הכבישים הראשים מקומות שהם מקורים, ולא נמצא אפילו רחוב אחד מפולש. עוד הרי מבואר בחזון איש הלכות עירובין (סי' מ"ג) וכ"כ בתיו יהושע (תורת תיקוני עירובין) והסכימו לסברתו הגאון ר"ח ברלין וגדולי ירושלים בדורה, דרחובות בעיירות גדולות הן כמבואות סתומות מג' צדדים שאין עליהם שם רה"ר. נמצא לפי כל הנ"ל אפילו להשיטות, סוברים דיש רה"ר אפילו בפחות מס' ריבוא אין לברוקלין דין רה"ר מן התורה. באתי רק לעורר. דברי המכבדו כערכו הם המצפה לישועה בכג"צ בב"א וראו כולם נקבצו באו לך חי אני נאום ד'.

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

בעהמ"ח ספר לקוטי סל. ומו"ל. לפידי א"ה דת" ה"ח

בעזהש"ת

למנון ורבנו ותלמידי השיבות

קונטרס

בענין עירובין

בעיירות גדולות

ניסן תשמ"א

בעזר החונן אדם דעת
הכותב לכבוד התורה ולומדיה.

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

הרחמן הוא יחזירנו בתשובה שלימה לפניו ונזכה לבגצכב"א

נרפס מחדש

תשס"ה

ועוד

בחודש הרחמים תשרי

תשס"ז

מקורות להלכה ולמעשה

הקדמה

בדרך מודעה

א) אמר המחבר להרי יודע לכל מאן דבעי למידע כי אלו אשר לא ידעו להם בתקן העירוב הרי לאו לשם שמים אלא קנאה היא וקנאתם קנאת שקר הוא כידוע ויש מהם אשר דין חסיד שוטף רביע עליהם.

ב) ונאו וראו מה שאמר חז"ל כדבר חיוב הוריות של תקוני עירובין. עיין בגמרא עירובין דף ס"ח ע"א ודף פ' ע"א ודף מ"ז ע"א ודף ל"ד בתוספות ס"ד"ה ואמאי ורש"י ס"ד"ה תורת מדינה. דף ט' וס"א וס"ד וס"ה וס"ו ושם ברש"י ותוספות. וכן בתוספות מ"ה ג"ס.

ג) ועיין כתשובת הרא"ש כלל כ"א שצידה לרב אחד בעבור זה שהיה נגד תקן העירוב שבעירו ע"ש. וכן כתב התשב"ץ על אנשים כאלו או שהם הדיוטות גמורה הוא או מינות נזקה בו, ובכלל על אנשים כאלו אשר בית ישראל ומשען עליהם בעוה"י הרי נאמר רק בעבור עצלותם כי קולו העם חלוי בצוארם וכבר צווחי הרבה מגדולי ישראל בספריהם שאין לנו לגבב חומרות בזמן הזה כענין הנחמ"ד להרים משול.

ד) על כן חובה עלינו להמחיק הדינים ככל מה שנוכל וכפרט בשל סופרים והלכה כדברי המקיל בעירוב עכ"ל.

ה) וכן כתבו עוד רבים ואמרו שכל בר דעת יראה ה' נוגעת בלכבו הרי ישפוט בשכול כי אנתו מחויבים בכל אמצעי כחצו לחפש היתרים וקולות ולסמוך בעת הצורך להקל בתקן העירוב ולתקנו אף שבהאי אופן תיקן הרי המקיל יחיד לגבי רבים אעפ"כ אם בקוש הוא לתקנו באופן היתר מועיל אזי יש לסמוך על היחיד המקיל ולא לכבול מלתקן כלל. וטעמא כזה כתבו גדולי האחרונים דכיון שאי אפשר בשום אופן לקהל ישראל לשמור את כל ב"כ הקטנים וגם לא את נשותיהם ותלושי דעת. לשמור ככל יום השבת מכלי להוציא מפתח ביום החוצה דברים קטנים ומטפחות.

ו) וכן כמה צער ודחוק יסבלו הגדולים הנהירים וכפרט בענין תפלה בבית הכנסת כיום שבת קודש כהבאח הטליחים והסידורים וכדומה ולכן פשוט הוא דאמרין כל מה שיש לך להקל בזה הקל ואל ינוח את העיר מכלי שום חקן חלילה.

ז) ועיין בדרכי משה סי' ש"ג אשר כעבור זה הניח תקנה להיות בעירו אף שהתקנה זו לא ישר בעיני רש"י ארכות רב בזה בגדול התאמצות של תקוני עירובין ואין להאריך. ומעט מן המעט בזה יתבאר לקמן בס"ד.

ספר תיקוני עירובין כהלכה סימן א

האומרים שלא לתקן עירובין המה עוברי דרך התורה דברי התשב"ץ בזה

א) ואולם שמעתי רבת עם אשר לדעתי המה עוברי דרך התורה. שמים אור לתושך ותושך לאורה. שאומרים כי זהו מצוה הבאה בעבירה. כי בתוך טלטול בשבת לההמך יטלטלו גם דברים המוקצים בשבת. וגם זילותא היא לקרושה שבת אם הכל מטלטלים בשבת אפילו בהיתר. וכהנה סברות הכרס מלאות ארס אשר יבדו להם.

ב) לזאת הנני להודיעם כי בתשב"ץ הגדול (ח"ב סימן ל"ו) נשאל בזה אם יש חשש עבירה כתיקוני מוכאות לת"ח והשיב חס ושלום אבל הוריו בזה הרי"ז משובה, ואודנה הם תמיהם בגמרא על מי שאפשר לו לתקן אינו מתקן. כדאייתא בפ' הדר (ס"ח). ונראה מכאן (היינו מהגמרא דפ' הדר) דרך ת"ח הוא לתקן ומי שלבו נוקפו בזה הדיוטות גמורה היא או מינות נזקה בו כו' וזכות גדול היא למתקן עיין שם.

הנחמיר שלא כדון נגד פסקי התלמיד הוא כמו מינות

א) והטבה השנית אשר יתכן שאינו חושש לתקן עירובין ולהסיר ממשול מעם הוא לא מצד כפייה ומיעות רק בחיפן מצד יראת שמים דאית ביה שאומר כי זילותא הוא לקרושה שבת אם הכל מטלטלים בפרהסיא אפילו בהיתר.

הנהה סכולת למנחה (מהגאון בעל מנח"י) כתב בשם תורת האשם דמי שרצה להחמיר לנהוג איסור בדבר שלא מצינו שהחמירו אמוראי כגון מה שנתבטל בששים או בכלי שני הרי כמו מינות וצא שכר בהפסד ודלא כמ"ש אריה כלל נ"ז בסופו עכ"ל.

ב) ואין שיהיה י"ל רשיטת התשב"ץ שכתב דמי שלבו נוקפו ואינו מתקן עירובין אם הוא אינו הדיוט אמרינן דמינות נזקה בו הוא כדברי תורת האשם, והמדרכי בשם מהרש"ם והמרש"ל בתשובה דהמחמיר נגד פסק התלמוד הוא כמו מינות, ועיין ד"ה פ' כירה בפסק הדימנה שכתב ג"כ כה"ג.

ביאור דברי התשב"ץ שמי שלבו נוקפו בזה ואינו מתקן עירובין הדיוטות גמורה היא או מינות נזקה בו

א) דברי התשב"ץ שהבאחי לעיל בס"ד שאמר דהזוי לתקן עירובין הרי"ז משובה ודרך ת"ח הוא לתקן כו' ומי שלבו נוקפו בזה הדיוטות גמורה היא או מינות נזקה בו עכ"ל. הנה זה צריך ביאור טובא וכשלמא מאי דחשדו התשב"ץ כהדיוטות נחא, כי כן המחשש למר אותנו לדעת כי ההדיוט גם שנחמנה לרב ומורה. ולרבים יענה הוראות בתוך ביתו באיסור היתר וכדוצא, ככל זאת רצונו אשר במחשך יהיה מעשהו וירא לעשות מעשה ברכים כמו תקן עירובין מילתא דמפרסמא כי יחוש לנפשו מן תגלה הרפתו בקהל, ונודע אשמתו וגסותו והדיוטות, כי הוא ע"ה וכו' וכתר הרבנות אינה הולמתו.

ב) ואמנם האיש אשר הוא ת"ח ויודע איך אפשר לתקן עירובין ולהסיר ממשול מעט ולא יהיה חילול דבר ד' ומצותו הוא מתרשל בזה הוא רק לאחת משתי אלה, או מצד כפייה וזה יתכן על כמה אופנים כופר לגמרי ח"ו, או שאינו מאמין כלל בקדושת השבת וסובר כדברי טורנוסרופוס הרשע שאמר בסנהדרין (ס"ה): מה יום מימים, או לכל הפחות שאינו מאמין באיסור טלטול והוצאה.

ואולם כ"ז יש להסתפק אם אנתו באים לדנוע כעבדים לגמרי (או מה"ת או מדרכן) אבל הכיבאור כדברי התשב"ץ הרי אין אנו צריכים כלל לזה אלא דאמרין דהתשלוח התיקון, זה אות דמינות אית ביה, וכיון דאינו מאמין באיסור טלטול והוצאה א"ע"ה הוא פרט מן המצוה הרי כבר נמצא בו מינות, גם יתכן דהמינות דאית ביה הוא שאינו מודה בעירוב וכופר בתורה שבע"ס עיין רמב"ם פ"א מעירובין וכדברי התוספות י"ט ריש פ"ו ריש פ"ו דעירובין, ומה"ט מתרשל כתיקונם. (ולקט משו"ת בית אב תניינא)

סימן ב

ענף א

דברי חז"ל וגדולי הדורות המזרזים לתקן עירובין

א) והנה למותר להביא פה ראיות על תקן גדול כזה שהוא חקן, וכבר נהגו בו בכל ערי ישראל העתיקות והגדולות, כמו ווילנא, ווארשא, קראקא, פינסק, כרדיטשוב, וכדומה. שהרבנים הגאונים שישבו שם כסאות למשפט השתדלו כ"א בעירו להנהיג התקן הזה.

וכל המהרהר אח"ז כאלו מהרהר אחרי כל גדולי ישראל, שעמדו לנו מימות רבינו רבב אשי, שתקנו עירובין בעיריהם.

ב) אולם מפני, שכפי הירדע לבני עירנו, היו כזה מערערים אחדים על עיקר התקון הזה, שאמרו שאינו חקן כל עיקר, ואחרים נואלו לדמר שזהו ממשול. אמרתי לעיין בזה מאמרים אחדים מדברי חז"ל, שמימייהם אנו שותים, עד כמה שהפליגו בענין זה, כדי להוציא מלבן של הנוקפים.

ג) כבעירובין (ס"ח ע"א) אמרו: מכואה דאית ביה תרי גברי רברכי כרבנן לא ליהו כיה לא עירוב וכלא שיתוף, ומביא ע"ז במדרכי מכאן משמע דמצוה לערב דלא ליתו לידו איסור (וכהנהגות מיימוני מביא זה בשם התוס' ובתוס' שלפנינו ליתא רצ"ע). ואמרו שם (דף פ' ע"א) אחר מבני מבני שרגיל להשתתף עם בני מבני ולא השתתף, בני המבוי נכנסים לתוך ביתו ונוטלין שיתופין כ"ע"כ ממנו. ושם: כופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי, ובתוס' שם ע"ב פירשו דכי ליכא מחיצות דאיסור טלטול בתוכו דין הוא שכופין אותו לעשות תקנה להיתר הטלטול. ושם אמרו: אמר ל"י ר"י ב"י יוסי בבלאי כ"כ אתה מחמיר בעירובין. כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין הקל. וכן הוא שם בירושלמי שרייה א"ל לר"י כך שמעתי מאבין כל מה שאת יכול להקל בעירובין הקל, והרמב"ם חשב זה למצות עשה מדברי סופרים.

תשובות הרא"ש

ד) ובתשובת הרא"ש כלל כ"א סי' ח' נמצא, שרב אחד התנגד לתקוני המכרואות בעירו

והתמרמר הרא"ש מאד על זה עד שהחרימו ונידו. ומפני חידושה אעתיק כאן תוכן תשובתו ח"ל:

תשובה.

על שלא רצה לשוב מאולתו מענין העירוב: אתה רבי יעקב בר' משה ככר כתבתי לך על ענין העירוב שנתנו בכל גלילות ישראל להודיע מבואותיהם המפולשין בין הגנים בצורת פתח ואתה אסרת אותה לקהל פרישה וכתבת לי כאלותך ואני הודעתך שאין בהם ממש והזהרתך שתחזור בך ותאמר לקהל שיתקנו מבואותיהם כאשר הורגלו עפ"י גדוליהם.

והנה הוגדר לי שאתה עומד במרדך ואתה מכשיל את הרבים בחלול שבת. לכן אני גוזר עליך אחר שינתן לך כתב זה בעדים. שתחקן המבואות בצורה"פ תוך שבועים אחר שתראה כתב זה. ואם לא תחקן המבואות כאשר כתבתי. אני מנדה אותך ואם היית בימי הסנהדרין היו ממיתין אותך כי אתה בא לעקור לימוד שסידר לנו רב אשי. לחלוק על כל הגדולים שהיו עד היום הזה אותם שמתו ז"ל ואת אשר המה חיים עד הנה. לכן חזור בך ואל תשוט תורת משה רבינו ע"ה. חתום הרא"ש.

(ה) והלאה שם תשובה שני ממנו אודות זה ח"ל:

הכתב ששלחתי לאותו החסר-מוח כו' ואם לא יחזור בו אני מנדה בך ואת כל הקהל שיהגו בו נידוי באותו המשוגע יעקב בר' משה וירחיקוהו ויכדילוהו מעדת ישראל כי דבר זה צריך חיזוק שלא יבא כל שוטה חסר דעת לבטל תורת משה רבינו ע"ה. ואם יעמוד במרדו ולא ינהוג דין מנדה בעצמו אני גוזר עליו במצות אדונינו המלך ירי"ה שיתן אלף זה למושל העיר. ואני גוזר עליך ר"י שתמסור כתבי זה למושל העיר. שיגבה ממנו קנס הנזכר ואם כל זה לא יעיל נחזני עליך שתודיעני הכל. ומצוה לדורותי בכל הקהלות ספרד, וגם ידונו אותו למות בדין זקן ממרא כי אנו חייבים למסור נפשנו וינינו על תורת האלהים ולבער עושה הרעה מקרבינו כו'. עכ"ל הרא"ש.

והנה רואים אנתנו דברים נוראים ומבהילים ויצאים בלכת אש מפי קדוש ד' מרן הרא"ש ז"ל ומי יתן ונדע שיטת הר' יעקב בר' משה טעמו ונימוקו והלא כטח גם הוא לא היה קטל קני באגמא.

ענף ב

דברי הטור, ב"י, המרדכי, ברבי יוסף, ש"ע הרב בגודל המצוה להדר אחר תיקון עירובין.

(א) כבוד ס"י שצ"ה מצוה לחזור בין אחר עירובי חצרות ובין אחר שחופי מבואות ועל שניהם הוא מברך כו'. ובכ"י ס"י שצ"ה ח"ל: אבל גבי עירובי חצרות מאי מצוה איכא? אפשר דכין שאם לא עירב אפשר לכוא לטלטל באיסור וכשמעבר פורש מאיסור זה מצוה שחובה. ועוד שם רס"י שצ"ה על דברי הטור מצוה לחזור בין אחר ע"ה כו'. כ"כ המרדכי כ"י הדר כו' וטעמא רבא איכא דלא ליחו לידי איסור לאפוקי ולעזילי באיסור עכ"ל.

(ב) ח"ל שר"ע הרב מלאי ז"ל (ס"י שס"ו סע"י י"ח) מצוה לחזור אחרי עירובי חצרות. כדי שלא יבאו לטלטל באיסור וצריך לברך עליו כו'. ובס"י שצ"ה מצוה לחזור אחר שיתופי מבואות כמו עירובי חצרות ומברך עליו על מצוה עירוב כו'.

(ג) וגם בברכי יוסף מכיז בשם התשכ"ץ ח"ל אין חשש עבירה ח"ו בתקוני מבואות ואדרבא הויוו זה משוכח ואיכא לאתמהו על מי שאפשר לו לחקן ואינו מתקן ואלמלא טרדת הגרסא דרך ת"ח הוא לחקן ומי שלכו נוקטם בזה הדיוטות גמורה היא או מינות נוקטם כו' עכ"ל, וכדלעיל.

ענף ג

תשובת הח"ס

(א) ראוי להעתיק בכאן תשובת הגאון הצדיק הח"ס חלק א"ח תשוב' צ"ט בענין זה ח"ל: "שואל ממני הר"ב נ"י לברך לו כראיות בדברי חז"ל, שראוי ונכון לכל קהל עם ישראל, בכל מקומות מושבותיהם, לחקן מבואותיהם בתקונים צוה"פ או שארי תקונים כיצא בו. כדי שלא יכשלו רוב המון העם בהוצאה מרשות לרשות כיום ש"ק — דבר זה אינו צריך לפנים ולראי' והוא מן השכל והמבואר להדיא מדברי חז"ל, השכל מחייב, באשר ידע, שמעידת יום ש"ק מעשיית כל חפץ הוא אצלנו ממצות הראשונות ומי שאינו משמר כהלכתו הרי הוא ככופר ומומר בכל התורה כלה, ואיסור הוצאה מרה"ר לרה"י או בהיפוך הוא מאותן המלאכות שהעובר עליהן הוא כמומר לכל התורה, כמבואר שם עירובין ס"ט כו', ואנו מצוין על הקטנים שלא להרגילם בחלול שבת, כמבואר בשו"ע א"ח ס"י שצ"ג, וכן אסור להרגילם בחלול שבת ומועד אף בדבר שהוא משום שכוח ומבואר שם דמירי שלא הגיע לתינוך, שהוא בן ד' וה' שנים. וא"כ כל בן דעת ישפוט בשכלו שא"א כשום אופן לקהל ישראל לשמור את כל ב"ב הקטנים וגם לא נשותיהם חלופי דעת לשמורם בכל יום השבת מבלי להוציא מפתח ביחם החוצה דברים קטנים ומטפחת וקטנים ופתם בידם וכמה צער ודחוק יסבלו הגדולים המהירים, וכפרט בענין המלה בביה"כ"י ביום ש"ק בהבאת סידורים להתפלל מתוכם וטליתים וכדומה, ע"ש ס' שמי"ז ק"י. א"כ השכל פשוט גוזר שראוי מחויב לחקן החצרות והמבואות בעירוב המחיר לטלטל כו'.

(ב) ומצינו לחז"ל ביצה ד' ט"ז סוף ע"ב מאי קלקלא ומתרח' הגמ' כיון דמקלקלי כ"י רבים היינו קלקלא ופרשי' דמקלקלי כ"י רבים ששוכחים ומטלטלים בלא עירוב כו' א"כ ק"ו השתא ומה התם אינו אלא לשבת אחת ובנקל יכולים להוזהר בטלטול שבת א' ומה שהמורה עשה כן משום חומרת י"ט, שלא לערב בע"ש שהוא י"ט, קרי ל"י קלקלא. כש"כ שאין להתעצל מלתקן המבואות לשמור העם מקלקול שבתות כל השנה כלה. והרב הת"ח עליו מוטל לתקן המבואות, ובאם לאו מכשול וקולר העם חלוי בצוארו, כדאמרין עירובין ס"ח א' א"ל רבנאי לאביי כו', והוצרך אביי להתעצל על המכשלה הזאת כו'.

(ג) ובטוש"ע מצוה לחזור אחר ע"ה ומברך על מצות עירוב. ואין כוונת הברכה על אשר אסר הוצאה וטלטול, דאין לברך וצונו על המניעה כו'. אלא ע"כ דהאי ברכה על מצות עירוב — על מצות החקן הגדול להשמר ע"ז מאיסור הוצאה שממש א"א להוזהר ממנה כו', ופשוט שמעלתו ישתדל ככל עוז לחקן בני קהלתו. כו'.

משה הק' סופר.

(ד) הדברים הנכונים הללו אינם צריכים ביאור. וגם מטעם זה הקילו כ"כ חכמינו בעירוב כדי להקל החקן בענין זה להציל רבים מאיסור.

דברי הדרכי משה

(ה) בר"מ ס"י ש"ג: שמצא מנהג מענין זה של צוה"פ שנתפלא עליו ולא ישר בעיניו אלא כדי שלא יבאו לטלטל באיסור הניח להם החקנה.

דברי הגאון משאוועל

(ו) וכן כתב מענין זה וקן גאוני דורו הרב ר' יוסף זכריה שטערין ז"ל משאוועל ח"ל: ובכלל הענין משאלתו מאד ראוי ונחץ להשיב בענין זה ובפרט בעירובין שכבר אמרו חז"ל עירובין פ' ע"א כל שיש לך להקל בעירובין הקל וקילין הלכה כדברי המיקל בעירוב, שם מ"ו א', ול"ד א' תוס' סד"ה ואמאי, וס' ע"א רש"י סד"ה תורת מתיצה, וס"א ב' ברש"י ותוס', וס"ד א' רש"י סד"ה ה' שבורים, וס"ה ב' תד"ה איקלעו, ורש"י ר"ד ס"ו ותוס' ד"ה יפה, ובתוס' מ"ה ס"ב ונ"ט א' כו'. עכ"ל ממה שנוגע לענינו בכאן.

ענף ד

אין לחוש לחששות שלא נזכרו בתלמוד

(א) אחר כל ההוכחות הללו, שהבאנו מן התלמוד ומכל רבותינו הראשונים והאחרונים, שמיימיהם אנו שוחים עד כמה שהפליגו בענין זה, אין כל צורך להשיב על דברי המתקשים שמבקשים להפוך דברי אלקים חיים ולחלוק על כל דברי רבותינו בסבחות וריקות כעלמא בלי טעם וראי'.

(ב) וע"ד מה שפקפקו עוד שיש לחשוש כיון שאין כל העיר מעורבת, שמא יצאו חרץ לעירוב, הנה אם נבוא לחשוש לזה א"כ אין לדבר סוף ומאין לנו לחשוש חששא שלא נזכרה בתלמוד ואדרבא הלא אמרו (עירובין נ"ט) עיר של רבים אין מערבין את כלה אלא עושין לה שיור, הלא לא חיישינן שמא יצאי ממוקם העירוב למקום המשורר. וכן אמרו שם מ"ב ע"ב ה"י מודד וכלתה מדתו חצני חצר אין לו אלא חצי חצר, פשיטא? מהו דתימא ליחוש דלמא אתי לטלטולי בכלה קמלין.

ענף ז

כל שיש לך להקל בעירובין הקל

(א) הוכחתו להאריך בענין זה, כשכיל שנמצאו עוררין על עצם התקנה שהיא דבר שנתפשט בכל ערי ישראל ובכל מקום לא חששו לחששות כאלו. ואם באנו לחוש אין אנו מספיקין אפילו באיסורים דאורייתא ובפרט בעירובין שהיא דרבנן וכמו שאמרנו, הבאת לעיל: כ"כ אתה מחמיר בעירובין כל שיש לך להקל בעירובין הקל. והגנו מציעים בזה את דברי גדולי הדורות ומכתבים מגדולי דורינו בענין זה וכו"ה שהדור לנו חכמים והסכמי עמנו כל הגדולים, והנינו כטוח שבני עירנו הידאים החזירים האמתים יכירו את גדול הערך של התקנה הזאת ואת התועלת שתצא ממנה לחזוק הדת ויזכירו לטוב את העושים והמעשים בדבר זה. (ועי' בשאלות ותשובות בית אב תניא קונטרס כ"ס א"ב ס"א מה שהאריך בהו').

סימן ג

דברי חכמי הסוד בגודל המצוה של תיקון עירובין מבואר דענין עירוב הוא להמתיק הדינים, לגרש החיצונים ולהגביר החסידים ועוד ועוד ענינים עמוק עמוק מאד מי ימצאנו. לשון ההקדמה לספר תיקון עירובין לובלין תרנ"א
(א) אודה ה' מאד כפי וכתוך רבים אוללנו שזכיתי להיות מחובבי כיהמ"ד ולהעלות

חלק ב הלכתא גבירתא, פרטי דינים בהלכות עירובין סימן א

ביאור דין דהיקף הבתים הוי מתיצה, ודין דמתיצת הים, דברי התניו יהושע וגדולי ירושלים בדורו, הגאון ר' חיים ברלין, החזון איש, ומהר"י שטייף בזה.

(א) בספר תרו יהושע מכבדא באריכות דהיקף הבתים והחצרות המסבין העיר הוי כהיקף חומה וכן המבואות שבערים הגדולים נקראים מכבאות שתומות מג' רוחות. עיין שם ב"ר ב' דף ג' עמוד ב' דף ז' באות ד' שם. בעמוד ב' שם. וכדף ח' כ"ד שהיי' הענין מכבד יותר מצרפים או כזה מפה מעיר ארעסא. ענין העירוב בעיר הגליל כתב בעה"מ תרו יהושע וחשוכו. והוא הדין לשאר עיירות שסדר בניי הבתים והחצרות נבנו באופן כזה. כמו שכתב שם. כדי לכבד הענין היטב הוי לתעלה לעיין במפה.

(ב) זה לשון הגאון בהמ"ס תרו יהושע תורת תיקון עירובין ח"ל:

הנה עיירות גדולות כגון ארעס וכיוצא בו אשר בניי המבואות של הבתים והחצרות רבות הן זנבנו כלם באופן אשר המפולשות של כל מבוי ומבוי שבתוך פנים העיר אינן מכוונות זה כנגד זה ממש אשר מבואות כאלו נקראות בלשון חז"ל מבואות עקמומות ומחמת עקמומיות זו הרי שניה בדבר חז"ל פלוגתא בהם בין רב ושמואל אשר שמואל סובר דעיירות של מבואות כאלו לאו ר"ה כלל ועמום הוא כאשר בארתי לעיל כיון שהעומד שם בתוך המבוי אין הוא רואה בראשיה המפולשת את הפתחה שבה שהיא פתחה לריה שחך להעיר ואף שהמבואות בראשיהם פתוחים אלו לאלו אך מצד העקמומות שבהם אין אחד מהם נוטה לריה שבקצה העיר. אך רק יש להחמיר במבואות האחרונות הבגרים בקצה העיר אשר אחריהם אין עוד ריוחן של מבואות ושם תוכל להיות אשר העומד בתוך המבוי רשם יכול לראות את ראשיה המפולשת שהיא מפולשת ופתחה כנגד לריה מול פני השדה ממש וכן תוכל להיות שם ששני ראשיה המפולשים מכוונים זה כנגד זה כפתחה לריה ואז תוכל להיות נראה ויכיר המפולש שבה מול פני השדה להעומד בה אבל עכ"פ אלו המבואות שבתוך העיר עד מבוי האחרונה שבקצה העיר נגד מול השדה אף שכל אלו בראשיהם פתוחים אלו לאלו עד מבוי האחרונה שבקצה העיר נגד שהיא מפולשת ופתחה לריה אבל מ"מ אין בני המבואות שבתוך העיר יכולים לראות דרך מבואותיהם את ר"ה כניל כיון שאין בהם פילוש למול פני השדה שבקצה העיר כניל ולכן נמצא אשר כל המבואות האלו עד מבוי האחרונה נחשבים כמבואות שתומות מג' צדדים שאין עליהם שם ר"ה אף כסדר בוקעין בהם ואף ברחב ט"ז ואף לרי"ב ורב דפליג על שמואל ואומר דמבוי עקום הרי כמפולש אוי גדולי הפוסקים מפרשים כותנו דקאי על עקום כענין ג"ס. ע"ש טעמם ואף לאלו דס"ל דאף עקום הרי כעין דלית פליג רב ע"ש אבל באופני בניי המבואות שבעיירות כניל הרי גם רב מודה דדינם כמבואות שתומות מג' צדדים וכיון שהם נקראים מבואות שתומות כג' צדדים כבר בארתי לעיל בנידן העירוב שכעיר ארעס וכיוצא בה הדגנה של המתיצות שבמקום דהיקף בעיירות כאלה חשבינן למתיצות כשוחות באין לתוש להחמירין שבהם כי גם מודים להקל בפשיטות במתיצות האלו היכא שהמבואות הם שתומות מג' צדדן אף שכראשיה אחת היא מפולשת:

נמצא למד מכל הלין שבארתי בחשוכי דלעיל אשר בעירות גדולות וכל שאר כיצא בהם אשר המבואות שבחובותיהם נבנו באופן כזה היינו שכל המבואות נבנוטות אלו באלו ואלו באלו ואין בהם פילוש לריה שהוא פני השדה שבקצה העיר חוצה לה אך קצה מבוי האחרון שנבנה בקצה העיר היא מפולשת בראשיה אחת מול פני השדה שתוצה לה וכן כך תחילת מבוי הראשון אבל המבואות של החצרות שבתוך פנים העיר אשר כל ראשי המבואות מזה לזה אינן מכוונות זה כנגד זה להיות נוכל לראות לבני המבוי ממבוי למבוי כקו השדה את פתח של המפולש והפרצה שבמבוי האחרונה שעומדת בקצה העיר שהיא פתוחה שם ממול פני השדה שחך לעיר או לפני כך אין לחוש מלמלט בעיר הזה ככל מבואותיה אף כסדר בוקעין בה ורחבים ט"ז אמות אחר עשיית העירובי של שתומי המבואות והחצרות ואין האנשי המבוי יכולים לאסור עליהם וגם אף כמבוי שבקצה העיר שהעומד בה יכול לראות הפרצה או המפולש שבה שפתח לריה הרי ג"כ מותר לטלטל בה כלא תקון לחי באי אפשר. היכא שהפרצה והמפולש לאו כנגדו העומד מרובה על הפרץ וכאשר בארתי לעיל.

דין דמתיצת הים

(ג) זה פשוט גם לבר כי רב דתו יומא אשר רובם ככולם העלו להלכה למעשה אשר הים חשוד כמתיצה וגם המים עצמם נחשבים למתיצה ע"ש וכאשר בארתי גדולי הרבנים בתשובתיהם הדפוסים בתקן שבת וע"ש בתקן שבת שהכאחי שם ראינו נכוחות אשר גם הרמ"א שם סובר להלכה למעשה כדעת המחבר דהים המים חשוכים למתיצה ולא חיישין לשמא יעלה הים שרטון. עכ"ל. ועי"ש עוד מה שהאריך בה.

המעט מחידושי תורה כמאן דמסיק חעלא מבי כרנא. ואף כי מי יאמר וכיזו לבי ללמוד בתורה? כשהיה ובפרטות כטידות סוצי הזמן ודוחק הפרנסה.

אלום עכ"ז בעה"ד שלומיך תורה הם לבח וממש שחיים עד לעפר נחשב גם זה המעט לפני ית"ש לרב מאוד. כמבואר בס' הקדוש ליקוטי תורה למהר"י זצ"ל.

וענין עירוב הוא כי הראש וסוף של חבט עירוב הוא לרמוח על ע"כ גשרים חדסר שנמחקים על יום הדינים הרומים כד"ר שכאמצע שהם גימטרי גבורה. אריה. שרומז לתוקף הדינים. שלזה רומז הפסוק הרשיעני מפי אר"י. וזה הוא מדת ת"ת ד"א שכא מבחי' התדבקות והתכללות שנכללו אבא ואמא וע"ו. ומהתכללות הזה נעשה ת"ת ד"א כלול מחסד וגבורה שנמחקו זכ"ו. כמבואר ברע"מ פ' פנחס ובס' הק' עץ חיים (בשער הגליל פרק ג'). וזהו יעקב אבינו ע"ה שמדתו הוא מדת ת"ת שהיא עמודא דאמצעייתא. וישב אהלים. כתיב ב"י רחן את פני העיר ודרש חז"ל עירובין חיקן להם כי הוא שייך לשורש קודשתי. ולכוננת המתקן זו היו הלרם המנצחים כשיר על הדוכן רפ"ח. כדאי' (בה"י א' כ"ה) כ"ד משמרת בכל משמר י"ב לרם שהם כס"ה רפ"ח. יצן כי הלרם מסיטרא דגבורות שהם ר"ו כמנין גבורה. מפני שתיבת לוי עולה מילי ע"כ דרודן. ומלר"י הוא דין שבנימטרא אלהיים כמ"ש בלק"ט פ' שופטים. וממתיקים אותם בנעימת השיר בע"ב חסדים כמו שהאריך בזה בס' הק' מגלה עמוקות פ' קרח. וזה כיון רש"י ז"ל ברוח קדשו כ"י קרח שעל הדוכן נתייחסו עד יעקב אבינו ע"ה שמדתו היה ג"כ אחוז בזה להמתיק הגבורות בחסדים. וכן הלרם היו ג"כ מספרם רפ"ח כמנין חס"ד גבורה. וכן עירוב"כ שתיקן יעקב בנימטרי רפ"ח להמתקה הגליל:

האריז"ל, ובעל בני יששכר, ועוד מקדושי עליון ה"י מנהגם לדקדק לישא במקום שיש עירוב לחזק אמיתיות דברי רבותינו וחז"ל שהתקינו עירובין, דברי שער הכוונות וביאור לדבריו בספר נימוקי אורה חיים סימן שצ"ד סעיף א' ח"ל.

(ב) בספק עירוב וכו' והוא שהיה לו חזקת כשרות. ע"י כשעה"כ ופע"ח חז"ל כשעה"כ (וענין רתיצת פניו דיו ורגליו בדי' ענין העירוב) והנה ראיתי למורי ז"ל שבשחרית יום שבת ה"י מוליך עמו הטלית והחומש מביחו לביה"כ וגם ה"י מוליכו לבית הטבילה אשר מחוץ לעיר צפת ת"ו אותה הנודעת ולא ה"י מקפיד וחושש לחקור בענין העירוב שנעשה בשיתוף כל מבואות צפת ת"ו או אשר נעשה לבית הטבילה אם היו נעשין כהלכתן או לאו עכ"ל.

ובין דהוא ספק הוצאה ככרמלית דרבנן וגם ה"י מוחזק בכשרות שיש עם צוה"פ ע"כ סמך על זה גם בלי בדיקה ובירור בכל פעם.

וגם י"ל אולי הלך השמש (גם אז. כמו בימינו בקהלות הקדש) ככל עש"ק לכדוק העירובין צוה"פ הדי' להם חזקת כשרות מהסמוך ע"ש הקדום.

(ג) ואין לומר שסמך האריז"ל בזה על רוח קדשו (הצולל ובורר) שה"י מכיט מסוף העולם ועד סופו ומכ"ש להרגיש (בצפת ת"ו) כעירוב אם הצוה"פ כהלכתו עומד עונתו. ו' א' דעל דהיקף אין רשאי לסמוך ובפרט להקיל ולהתיר עגונה אם אין עדים הצריכי' עפ"י התורה. וגם אם לא ה"י מותר לסמוך על החזקה רק מפני שראה ברה"ק שהצוה"פ כהלכתו אז לא ה"י האריז"ל נוהג להקל בפני אחרים הוראים שאין להם ורה"ק ויסמכו ח"ו להקל במקום שאין רשאי. אי"ו דמה"ח מותר לסמוך על החזקה כניל ע"כ לא רצה ובינו האריז"ל להחמיר.

(ד) וכמו שמקובל בידינו בשם קדוש וקייני בעל בני יששכר ז"ל (כשה"י כעירוב או במקום שהחזקו בעירובין כטוב) ביציאתו לחוץ מביחו כש"ק לקח לתוך כבודו מפתח, וכיוצא כדי שישאורו במקום העירוב ולא יהי' בכלל מי שאינו מורה בעירוב עכ"ל. (וכיון דאין מחמירין כד' הרמב"ם [ובשר"ע סי' שס"ב סעי' ז'] צוה"פ עושין רק במקום שעומד מרובה על הפרוץ. היינו בכל העיר ע"כ אין מקום להחמיר יותר כלל). שנת ראיתי כד' וקייני בעל בני"ש הגד'. הוא עוד נפתח כגדולי הראשונים ז"ל החשבי"ן ומבואר בברכי' יוסף כזה שכי' בזה הלשון ומי שלבו נוקפו בזה (בתיקון עירובין) הדיוטות גמורה הוא או מינות נודקה בו עכ"ל. והגם כי ראיתי כס' שעירי חמסין דני מנהגי הגר"א מודלג ז"ל (הל' שבת אות צ"ג) כי מנהגו ה"י שלא לישא כלל בשבת אפי' במקום שיש עירוב אכן מנהגינו ומנהג אבותינו ורבותינו הקדושים ז"ל לדקדק לישא במקום שיש עירוב וכד' רבינו האריז"ל החשבי"ן ז"ל כדי לחזק אמיתות דברי אבותינו וחז"ל שהתקינו עירובין ושלא להיות ח"ו (בחדש) בכלל מי שאינו מורה בעירוב ויסודו משלמה המלך שאחז"ל בשעה שתיקן עירובין יצתה בת קול את הכס בני יששכר לבי גם אני.

הסכימו לדבריו גדולי ישראל בירושלים והגאון ר' חיים ברלין

(ד) הדברים האמורים שהציעו בקונטרס זה לפני כל קורא דברינו ובאמת ובתמים כטוח אנכי בחסד אל אשר אהיבי האמת ולומדי התורה לשמה ויושבי על מרחץ בכל תפוצות בית ישראל הם יבינו ויראו עם מי האמת והצדק והם ישפטו שאין בדברי הקנאים הנ"ל שום ממש ועיד אדעסא תקנו בחקן עירוב כדת וכהלכה. להו' ידוע לכל בני עמי דק"ק אדעס פן ואולי יש בידי הקנאים הנ"ל מכתבים מאיזהו רבנן שמדברים תועה על חקן העירוב דפה הרי זה מצד עלילות השקרים הנ"ל חפסו אותן כרשתם וכאשר דברתי עם ידיד הגאון מהר"ח ברלין שליט"א פה בירושלים. וכן בעת היותי בירושלים והיה הקונטרס זה לפני כמה גדולי ישראל הדדים שם וקלסוהו ואמר ישר חילי והקנאים הנ"ל ראויים למותחן על העמוד. עכ"ל (ספר חיו יהושע. יצא כעת לאור מחדש)

החזון איש

(ה) ובספר חזון איש על הלכות עירובין סימן מ"ג מכאור ג"כ סברה הנ"ל. זה לשונו שם כאת ד':

יצא לנו מה דבזה"ו כל השוקים והרחובות שבכרכים היותר גדולים הן רה"י גמורה מה"ח דלכן תמצא בהן אחת מוקפת ג' מחיצות היא רה"י וכל הרחובות הפתוחות לה רה"י והפתוחות לתוכן נעשין רה"י. וכיון שכן הן נחרות בצויה. ובמ"ב סי' שמי"ה האריך שקשה להקל מחמת שאין ס' רבוא כוקעין. כל שהיא דרך לרכים לעוברים ולסוחרים ולהאמור ההיתר מחזור ומרווח לכרכים שלנו. עכ"ל.

ועיין שם מה שהאריך לכאור כזה ומה שהקשה מדברי התוס' ב"מ דף נ"ג ע"כ ד"ה דנפול מחיצות ומה שהקשה על דברי המשכנות יעקב.

דברי מהר"י שטיין

(ו) וכן בשו"ת מהר"י שטיין סי' ס"ח כתב "שהעיר מסוכנת במחיצות של הכתים והבנינים מכל ד' רוחותיה והמחיצות נעשים ע"י בני"א ואין רבים מבטלין אותן המחיצות" עי"ש מה שהאריך כזה וכנ"ל.

אבל כתב שם "אכתי צ"ע והאחרונים כמדומה לא סמכו על סברה זו" ע"כ עי"ש עוד מה שכתב כזה.

ולא ה"י לפניו ספר חיו יהושע ששם מכאור שגדולי הדור בימיו הסכימו לזה ופשוט הוא.

סימן ב

העירוב בניו יארק בשנת תרס"ז

(א) בשנת תרס"ז חקנו עירוב בניו יארק בהסכמת באוני הדור. הרה"ג מברעזאן בע"מ שו"ת מהרש"ם. ועוד ספרים ידועים ומפורסמים. הרה"ג מטסאניסלאב בה"מ שו"ת הרי בשמים. הרה"ג מפרעמישלא ר' משה מייזליש. הרה"ג משה נחום ירושלמיסקי מקיעלץ. וכן הרה"ג בהמ"ח ס' סו"ת חידוש רצונו ע"ש ע"ג ועוד.

קטע מתשובת הרה"ג מברעזאן זצ"ל

(ב) בעזה"ש

כדבר היתר הטלטול בעיר נוא יארק אשר מאז השבתי לשם להסכים עם ההיתרים שכתב הרב הגאון מ' יהושע סינעל נ"י האבד"ק הנ"ל. וכפי שהציע הוא לפני מצב הענין כמה שנתברר לפניו. ראיתי כי ע"פ הצעת הדברים ההיתר ברור וגם בעל נפש יוכל לסמוך על זה. — ועין כי הרב הגאון הנ"ל לא בקש מעמדי להשיב על מכתבו ובצירוף רוב הטרדות לא השבתי יותר.

ועזי' באתי ער"ח אור ליום ב' פ' בא תרס"ז פה ברעזאן.

הק' שלו' מרדכי הכהן אבד"ק הנ"ל.

קטע מתשובת הרה"ג מטסאניסלאב זצ"ל

(ג) בעזה"ש

עיד היתר טלטול בש"ק במזוזה של עיר נירארק אשר כמדינת אמעריקא. שהנהר מקיף אותה משלשה צדדים ובצד הרביעי היא חתומה ע"י מסלול הכולל הנמשכת בכונה העיר מן המים של הצד הדרומי סאות פערדי צד המים של הצד הצפוני בלי שום הפסק על

פני כל העיר. ונדרשתי לחוות דעי בזה מכבוד הרב הגאון המפורסם מהר"ר יהושע נ"י רב הכולל. דשם. אשר חשף זרוע עוזו ככחא הדיתרא וחבר כזה קונטרס מיוחד. — ואענה חלקי אמרה נפשי בס"ד. עכ"ל.

ואחר שהאריך בבקיאות ותריפות עצומה על להפליא מסיים דבריו הקדושים:

סוף דבר הנני תמים דעים עם כבוד הרב הגאון מהר"ר יהושע נ"י הנ"ל בהיתר טלטול שכתב בחלק מזוזה של עיר נירארק בכל הכתוב בקונטרסו בלי שום פקפוק.

ועיד אמר"ך הנני בעצה"ח פה סטאניסלאב. צום העשירי שנת תרס"ז לפ"ק הק' אר"י ליבש הלוי איש הורוויץ אב"ד דפה הגליל תצ"א.

קטע מתשובת הרה"ג מפרעמישלא זצ"ל

(ד) ב"ה. מוצש"ק פ' וישב תרס"ז לפ"ק פרעמישלא.

שוכ"ט לכבוד המופלגים מו"ה שמאי ג"פ ור' ליבש ג"ש נ"י.

יקרת מכתבכם קבלתי. אשר בקשחם ממני שאצטרף עם היתרא של הה"ג ר' יהושע סינעל נ"י הרב הכולל דעיר נירארק למצוא דרך סלולה להיתר הטלטול עכ"פ בחלק המזרחי יען כי משלשה צדדים המים יקיפו וצד הרביעי יש צורת הפתח והיא מסלת הברזל הנמשכת בגובה העיר וראיתי כל אדני היתר הטלטול וכמעט לא הניח מקום ונהנתי כי נחית לעומקא דדינא. ע"כ הנני מסכים להלכה. עכ"ל

האריך כנ"ל ככו"ח עד להפליא לכאור צדדי ההיתר על פי דת תורתנו הקדושה המאירת עיניים וכו'.

תשובת הרב הגאון מקיעלץ זצ"ל:

(ה) להרב הגאון מהר"ר יהושע סינעל נ"י.

ואגב לא אמנע להעיר את כ"י הרה"ג שזה יותר משנה שהשנתי קונטרס א' מכת"ר בענין חיקון עירובין והוטב מאד דברי כת"ר בעיני.

הק' משה נחום ירושלמיסקי.
האבד"ק קיעלץ והגליל.

קטע מלשון שו"ת תירוש ויצהר בחלק מתשובתו שהשיב לעיר ניו יארק

(ו) כדבר לצרף עמודי גשר שעלי' הולכת המסה"ב ועמחרי הטעלענראף במקום צוה"פ אחרי שנעשו לכוונה אחרת. הנה כאר"ח (סי' תר"ל ס"ב) בהג"ה מכשיר בצוה"פ אף שלא נעשה במכוון לכך. אך המג"א שם הק' מהירושלמי עירובין דכ' שלא נעשית לכן ל"ה צוה"פ. וסיים להחמיר ע"ש. וכבר השיג עליו כשיורי קרבן דדוקא לכל המחיצות בע"י שיעשה לכן כמכתב אבל אם במקום אחר עבר ומעיל צוה"פ אפילו בלא כוונה.

וכ"כ בשו"ת שבו"י להיתר צוה"פ שנעשה מאליו וכך נראה מש"ס עירובין (ד"ב): דיתר מעשרה לא תהיה ל"י צוה"פ. והרי התוס' שם כתבו כו"ה אלא מעתה כו' רצוה"פ לא ה"י אלא משום נ"י בעלמא. א"כ י"ל דאילו ה"י לשם צוה"פ ה"י מהני אפי' ברחוב עשרה. ועי"כ דאין חולקין וכ"כ המקריח בתיקון עירובין דאפי' אין לו צורות מזוזה מעיל לצוה"פ.

וכן נראה מרברי התוס' שם (ד"ו) ר"ה דפיתחא בקון זוית לא עבדי אינשי דאם עשו' כמזוזה ומשקוף ה"י שפ"ד פתח וה"ינן משום דה"י כמחיצה גמורה דמהני שם אפילו ביותר מעשר ופרץ מרובה כו' והקנה שע"ג אינו נוגע בעמחדים שלמעלה יש להכשיר במקום הרחק גם כמה שמעשיהם וצורתן מוכיח שלא נעשו לשם פתח לכ"ע לא מהני ע"ש:

אך לענ"ד נראה להוכיח דמהני מעירובין (ד"א) דאם יש כרגלי' עשרה חייבת כמזוזה אף דבעינאל מפיסק בין חקרת הבית למזוזה חשיב החקרה להקרה שע"ג. או כאילו העיגול סתומה. ה"י שיעור פתח ע"ש. אך שלפי מעשי' וצורתה העיגול עצמו ה"י הפתח ובפרט לפ"מ דא"י שם דאפי' אין כרגלי' עשרה חוקקין להשלים הא זה ה"י כאילו כ"י צורות הפתח כד"נו נעשה מאל"י כיון דצורתה מוכחת אל"י אפי' כשר ומעיל: עכ"ל.

דברי הגאון מהרש"ק מבראד זצ"ל

(ז) ומכאור בשו"ת בנין עולם ס' ט"ו בשם מהרש"ק מכאור שכל שהוא דרך בנין אף כרחב מעשר ה"י בנין ולא פירצה. עיין שם. ולכן גשר כיון שהוא דרך בנין. אף כרחב

וכן גלעיד שכל בנין בתוך העיר נעשה לשם פתח שהר ונבנה באופן זה כדי שיוכלו האנשים לעבור מצד אחד לצד השני. וזה הרי לשם פתח ממש.

עוד גאונים מפורסמים המובאים בשו"ת תירוש ויצהר הסכימו לכל צדדי ההיתר

(ח) ושם כשר"ת תירוש ויצהר האריך בצדדי ההיתר והסכים להחיד הטלטול בעיר ניו יארק, ככל הכתוב שם עיין של כן דבריו הקדושים והמאידים והסכים להם מחמתו הנג' צ"ע ר' יוסף לעוונישטיין אב"ד ק"ק סעראצק. ושם הביא מעשה רב מחתו הגאון המפורסם ר' שמאל אביגור הלוי זצ"ל שהתיר לערב במקום שיהיו שם כמה מלאינים בני אדם.

לשון הגאון ר' יהושע סיגל זצ"ל בסוף תשובתו והסכימו לדבריו גאונים מפורסמים הג"ל ועוד ועוד גאונים מפורסמים שדבריהם אינם מובאים לעיל. — ההיתר פשוט ואין להאריך בדברים של מה בכך.

(ט) ואחרי כל זאת באה נחתנין ובא סלקינן דפה עיריניו ההיתר מבורא ומבורר מכל צד ולא מבערי לפי מה שאמרו לי אנשים נאמנים שאין כאן שום מקום אצל המים שלא יהיו גדודים גבוהים עשרה מן המים עד הרחוב בוודאי אין כאן שום ארוכת דברים בזה והיא מחיצה גמורה וכמו שמסקי גם ה"ט"ז כ"ס' שפי"ג הנ"ל אלא אפילו לפי מה שחששתי בדעתי שיאמרו בדרמי, והיא כמעט דבר שאי אפשר לבדור ככל המשך של הנהר שע"כ הרבתי דברי אלה והארכתי מאד רק על ספק זה ראוי אין כאן גדודים גבוהים י' מן המים להחזיר דמי'ם ההיתר מבורר מכל צד דעכ"פ מן הנהר המזרחי עד ההאך באה של אורענע השלישית כרוחב וכן באורך מן הסאטן פעודי עד נהר הצפוני הארלעם ריחוד רבכל היקף זה הרי ה"ה"י גמור אף לעיני טילטול שוב אחרי כתיב כל זאת ראיתי כספר חינוך בית יהודא שאלה י' מה שהתיר הוא ז"ל גם כן לפני שחי מאות שנה. ועשה כן להלכה במעשה בק"ק פלאצק כפרולען המדינה שהורה לחשוב נהר ווייסעל למחיצה וכתב בשעת הדחק כדאי לסמוך על הפוסקים שחשבו י' למחיצה. והא דרובין שעת הדחק פשוט שנהר ווייסעל שייך שני החששות של ה"ט"ז שמעלה שירטון בימי הקיץ כשיש חסרון גשמים, והוא נקשר בכל ימי החורף ש"ע"י כתב דכדאי לסמוך על הפוסקים שחשבו י' למחיצה וכונתו על הר"ף והרמב"ם והמחבר י' ס"ט"ג דפסקו שאין חוששין לשמא יעלה הים שירטון וסמך עצמו עליהם בשעת הדחק ובנהר עיריניו מלבד דלא שייך שני החששות הג"ל כמ"ש גם מלבד זה אפילו הי' נהר ווייסעל בפלאצק מ"מ אין לך שעת הדחק יותר מזה מה שאי אפשר לעשות היתר טילטול באופן אחר והוא מן הנמנע ולדעת החינוך ב"י הא מכשיר בשעת הדחק לסמוך עצמינו על דעת הרמב"ם המתכר דבכל יום נחשב למחיצה, וגם עוד בכמה פרטים עדיף לעיני זה הנהר דעיריניו מהנהר ווייסעל ככל דאין. מכה הגמלים והגדודים ובמקום שאין גדודים תמלם אין שם מעבר לספינות כלא ואין כאן רבים שיכטלו. משא"כ שם בנהר ווייסעל דאפילו במקום שיבואו הספינות שם שהם קטנות אין שם גדודים ונמלים של י' ומ"מ מכשיר, ואין להאריך עוד בדברים של מה בכך.

אכן כלאו כ"ז הא מבורא כתשובת חינוך ב"י שהבאתי לעיל דכעת הצורך ה"ט"ז סומך עצמו על שיטת הר"ח והרמב"ם הכ"ז דגרסי דלא חיישין לשמא יעלה הים שרטון, א"כ אף חז"ל לא חשו לשום חשש, וכן הוא מפורש להלכה למעשה ג"כ בתשובת הגאון מאור הבליה היא תשובת הר"מ חלק אר"ח ס"י ד' לענין נהר ווייסעל בווארשא שכתב מפורש שבמקום שאין לחקן באופן אחר נסמך עצמו על גרסת הר"ח והרמב"ם ולא חיישין לשמא יעלה הים שרטון, מה שגם הבי"י פסק כותיהו, וא"כ הא נאמר כפירוש דלא נחוש לחששות בענין ספינות ושמא כמה שנוגע בענין חקן העירוב, ואין לנו אלא כמו שהיא עתה לפינוי כיון דהרי מיד דרבנן, ודברי הגאונים הג"ל מובנים בפשיטות דהא ידוע דבכל מיד דרבנן סמכינן אפילו על דעת יחיד נגד רבים להקל כמבורא כשי"ס בכמה מקומות ברכות, מ"ה. גיטין דכדאי הוא מ"ד פלוני לסמוך עלי' בשעת הדחק, ועי' בחור"מ ס"י ב"ה, ואין עוד בעירובין ראמרין לעולם הלכה כדברי המיקל בעירובין אפילו ביחוד נגד רבים ואפילו שלא בשעת הדחק, א"כ כדאי דצדקו בזה כמבורא בתשובותיהם הג"ל לסמוך בדבון זה על הר"ח והרמב"ם, עי' עירובין מ"ו וע"ש ד"פ. ככלא כל אתה היתר בעירובין, ועי"ש ס"ח תרי גברא רבובי כרכנן וכו' וע"ש כ"ו. דקרי להו ריש גלותא חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו עי"ש היטב כרשי' ובתוס' וע"ש ד' ס"א: בעירובין לית דחש וכו' ובפרש"י שם, וע"ש ב"י ס' כרשי' ד"ה תורת מחיצה, וע"ש מ"ח: ועי' דף ל"ח. כמשנה ובתוס' רעק"א על המשנה פרק ג' מ"ד אות ל"א ל"ב רע"ג. ועי' ברא"ש עירובין פ"ב ס"י ד' ובמהרי"ט ס"י צ"ד בסוף התשובה, ועי' בקי"ע על הירושלמי עירובין פ"א ה"י ב"ה קטן מהו שישלים, ועי' ע"ו ר' ובתוס' שם ד"ה בשל תורה, ועי' עירובין ס"ו. כרשי' שם ברש"י העמוד, ועי' ביצה ט"ז: כיון דמקלקל בה רבים וכו' ובפרש"י שם ועיין בחדוש חידושי לרעק"א מסכת עירובין ד' ל"ה מערכה ד' עכ"ל

בסי' דעת תורה להגאון ה"ק המפורסם מוה' שלום מרדכי הכהן אב"ד"ק ברעזאן, זצ"ל.

(י) ע"ד הים (ס"י שצ"ג סעי' ל') שם בהג"ה דחיישין שמא יעלה הים שרטון וכו'. עי'

ירטבי"א ערוכין כ"ד ב' שכתב, דבנהר קצר אין לחוש, ובכ"י וט"ו ס' שניו סק"ה הביאו כשם ירטבי"א גופא, דגם בעוקא חיישין שמא יעלה רפש וט"ט, ועי' תוס' ערוכין י"ב ע"ב ד"ה הכא וכו' רבנן דהוה גבוהים ביותר אין לחוש שמא יעלה הים שרטון, ועי' דף פ"ז ע"ב סודרי"א א"כ שם מחיצה וכו', ועי' תוס' ע"א מ"ג ע"ב סודרי"א א"ל ר' יוסי וכו' שכן דרך מהרות שמגרשים מימיהם רפש וט"ט על גדוהיהם וכו', ועי' בריתם אלו בתשו' רעק"א מהרות ס"י ב' ותשובת הר"מ חארי"ם ס"י ד' ודבר נודע בשערים מהר"ם ס"י ה' להקל בנהר קודש ועי' הגשר יעשו צה"פ, ועי' בנח"א שכאשכול ה"ל ערוכין רס"י ס"ה ובכ"מ כאן מ"ש בזה, ועי' ב"א ס"י כ"ז כשם ירטבי"א כשם רמב"ן דמחיצה בדי"ש בעיני שוואה א"ע תוך המחיצה, העלה, ולפ"ז אם העיר גדולה מאד, אין לסמוך על המים, ועי' סוסי"י כ"ז, ועי' כאשכול ס"י ס"ה היטב בזה, ולענין כיון דלהעמוד בתוך העיר לא יוכל הפרצה, שהרי הבתים סותמים מסביב, וחוקן לעיר הרי רואה את הים, לכן אין להחמיר, ועי' בכורות נ"ד עד ט"ז מיל שלטא עינא.

סימן ג

ביאור בדין ס' ריבוא

(א) בשאלות ותשובות בית אב תניא קונטרס כרם אב ס' הענף ב' ח"ל:

ומעתה בגוף הדברים לדינא קאמינא דלדעתי קא חזינא דהסומך על שיטת רש"י וסיעתו דמתנאי רשות הרבים שיהיו ס' רבוא בוקעים בו לא מישתבש ובספר משנה ברורה החמיר ואין משנתו ברורה בזה, וכבר נראה דמ"כ ספר משכנות יעקב ולא ראה התשובות שהשיב לו הגאון בית אפרים ז"ל דין גרמא ליה כי חשב שנים עשר פוסקים מקילים הלא הם בה"ג ורש"י וסמ"ג וסמ"ק וסו"ט ומהר"ם מרוטנבורק ודוקא ותוספות פרק כמה אשה והרא"ש פרק א' דעירובין והרא"ו והטור ורובנו ירוחם, והמתמירם לעומתם י"ב המה, הרמב"ם והר"ח והרמב"ן והרשב"א והר"ן פרק כמה אשה והגמ"ר במסכת שבת והרשב"ם והרא"ש ממין כספרי יראים וה"מ הרשב"ש והמאיר.

הנהגה כמורמי אלו היה נראה דברי הבית אפרים הרי היה עוד מונה הרבה פוסקים העומדים לימין דרש"י והם הראב"ן והרשב"א מבעלי התוספות כפי מה ששמע מדבריו בהגמ"י ובהג"א (וכבר כתבתי דבזה יש לרוך) ושכלי הלקט ורקאנטי: סימן צ"א האגודה ואר"ה וכתב שכן דעת ה"ר אלעזר (אולי הוא הראב"ן) והגהת אר"ה ומהר"י וייל ותה"ד וכתב שכן המנהג פשוט, וכ"כ בצידה לדרך לתלמיד ר"י בן הרא"ש, הרי עוד י"א פוסקים דס"ל להקל וגם מאי דחשב המ"כ את רבינו חם כ"ן הפוסקים דלא כרשי' נמשך בזה אחר דברי הירטבי"א שכתב בפשיטות דרבינו חם חולק על רש"י.

ואמנם הלא התוספות שם בשבט נראה דס"ל דרבינו חם סובר כרשי', וכן בסו"ט סימן רל"ט ושכלי הלקט סימן כ"ז ובאגודה פרק כמה אשה ובסמ"ג הלכות שבת כולם כתבו כשם רבינו חם והלכה כר' ענני בר ששון רבשל סופרים הלך אחרי המיקל, וא"כ לדין דלית לן רשות הרבים גמורה מותר עכ"ל, הרי דהם ס"ל דרבינו חם סובר בזה כרשי'.

ובספר חק"ו הוסיף עוד האשכול בעירובין כתב כשם הגאון דכ"י ס' רבוא (כנ"ל) וכן דעת התוספות ר"ד לעירובין האגור, הרי עוד ג' פוסקים דס"ל להקל, ואני מוסיף על הראשונים דבארחות חיים לר' אהרן הכהן מלובל בה' שבת סימן רפ"ד הביא כשם תשובת הגאונים ודשות הרבים גמורה הוא מקום שיש שם ס' רבוא.

ועיין תשובת מהר"י וייל בליקוטים סימן ח"י כהאי לישנא ממש, ובתשובת משאח בנימין סימן צ"ב ביאר דעתו דהוה משום דס' רבוא לא שיחא, ואם כן הכי נמי יתפרש דברי מהר"ל ומהר"ש הג"ל, ועוד דאי נתנת מהר"ש ומהר"ל הוא מטעמא דא"ה רוב ט"ז אמה קשה הלא להתוספות והרא"ש והרשב"א כשם ר"י אם ארכן לאורך רשות הרבים סגי בפחות, וקשה סתמיהם הדברים, ולואת נראה יותר דס"ל כרשי' דכ"י ס' רבוא ואינו מצוי דבר זה, והרי עוד שלשה פוסקים דס"ל להקל כרשי'.

וסך הכל הוספנו שבעה עשר פוסקים כמנין טו"ב דס"ל כרשי' וכדאי לסמוך על הפוסקים הללו אפילו שלא בשעת הדחק ובאמת הרבה מהאחרונים כתבו כן לסמוך על פוסקא דנא.

(ב) מתנאי רה"ר שצריך ס"ד ועל זה נאמר אל חסג גבול עולם.

ועיין תשובת מהר"ט צאהלון סימן רנ"א שכתב דהפוסקים נהגו לפסוק כרשי' ז"ל כשאין התוספות חולקים עליו אבל אם התוספות חולקים עליו משמע דפוסקים כתוספות והרי התוספות ורש"י והרא"ש והטור כולם סוכרים דבענין ס' רבוא וכמה גדולים גאונים עולם נחוי נפש אשר ה"ו בארצו ולא פקפק שום אדם בעולם ועי' נאמר אל חסג גבול עולם עכ"ל. הובא בתשובת מ"ם רבים ובשע"ח סימן שמה.

הנהגה גוף תשובת מהר"ט צאהלון אינו כעת לפני, ומשי"כ דהפוסקים נהגו לפסוק כרשי' ז"ל כשאין התוספות חולקים עליו.

הנהגה דברי המרדכי בפרק נערה שהובא בסמ"ע בחור"מ סימן כ"ה סעיף קטן י"ט

ובמגן אברהם סימן תמ"ז סעיף קטן ד' ומש"כ מהר"ט צאהלון דאם התוספות חולקין על הרי"ף משמע דפוסקים כחוספות. הנה האי משמעותא דהא כבר מהר"ק כשורש נ"ב רבשוכת אבי זקני מהר"ם פארוה ד"ל סימן כ"ה ורומה המגן אברהם כסימן קע"ד סעיף קטן י"א דהיינו דנוהגים לפסוק כהר"ף כשאין התוספות חולקים והיכא דהתוספות חולקים עושים מהם חששא לתומא וליכא כללא ומנהג לפסוק כהר"ף. ועיין חשוכת ח"ס ח"ו סימן ל"ח.

ואמנם בנידון דידן דרכו הפוסקים העומדים לימין רש"י ותוספות כזה וכבר נוהג עלמא כן כמ"ש התה"ד אס כן אמר ירא שמים יחוש לעצמו להחמיר מי ימחה כידה אבל הם מלהזכיר להוציא דבר נגד המקילים ויפה אמר מהר"ט דעל זה נאמר אל חסג גבול עלם.

ג) בעינין שיחאספו הם ריבוא אל מקום אחד

ולשיטה זו הרי בעינין שיחאספו כל הם ריבוא אל מקום אחד בשוק או כרחוק אבל הא דרדים בעיר זו ס' רבוא ואין מתקצבין לעולם במקום אחד אלא כל אחד דר כביתו הא לא מהני לעשות העיר רשות הרכים וכדמוכח מהא דקאמר הגמרא בשבת (צ"ו): משה היכן הוא יתיב כמחנה ליה ומתנה ליה רשות הרכים הואי וקאמר ליה לישאל לא תפיקו ויתרו מרשות היחיד ידרכו לרשות הרכים ופירש"י דמתנה ליה רשות הרכים היא שהרי הכל מצוין אצל משה רבינו כו'. הרי דבעינין שיהיה מקום כמו מחנה ליה יהיו שם הכל כאחד מצוין ולולי זאת מחנה ישראל בכללה לא הוה לה דין רשות הרכים ואף על גב דאיכא בהם ס' רבוא משום דבעינין שיחאספו כאחד ולא מהני מאי דכל אחד יושב באהלו ואם כן גם בעיר גדולה שיש בה דיוורן כפלים כיוצא מצרים יתכן שלא יהיה לה דין רשות הרכים מן התורה אם אין בה מקומות כמו שזוקים ורחובות שיעברו שם ס' רבוא כאחד.

ועיין ריב"א במתניח דעיר של יחיד (עירובין נ"ט). שכתב דרש"י ד"ל אינו מצוין שיתיישבו בעיר ס' רבוא אלא שיעברו ס' רבוא כאלו הכרכים והעיריות שהם פתוחים למקומות הרבה ורגילין בה סוחרים וכיוצא בהם ותדע שאף ירושלים לא היו בה ס' רבוא חדר ואף על פי כן יש בה משום רשות הרכים אלמלא דלתותיה ונעלות כלילה, ומעתה כל שכתחילה נתישבה בכרכים ושזוקים גדולים להתיר רכילת העמים זו היא של רבים עכ"ל. ולפ"י הרי לא קפדינן כלל על הדיוורן. עכ"ל. ועיין שם מה שהאר"ך כזה.

ד) וזה לשונו בסוף סימן ה'

ומסקנת הדברים פרי הכרם אשר אנחנו בוצרים כזה לדינא בקצרה כס"ד

א) דמאן דסומך על שיטת רש"י שמתנאי רשות הרכים הוא שיהיה שם ס' רבוא בוקעים לא מישתבש דרכו ורבו הפוסקים העומדים לימינו וכן פסקו כל גדולי האחרונים, ובספר משנה כרורה אין משנתו כרורה כזה.

ב) לשיטת רש"י וסיעתו יתכן גם בעיר גדולה שיש בה כפלים כיוצא מצרים ויותר מכל מקום אין לה דין רשות הרכים דלא מהני מאי דכל אחד יושב בביתו באהלו אלא דבעינין שיחאספו במקום אחד ואם אין להעיר מקומות כמו שזוקים ורחובות שיעברו שם הם רבוא כאחד אינו רשות הרכים עכ"ל.

צריך להיות ס' ריבוא במקום אחד בכל יום

ה) מבאר בברירות ולשיטה זו דמתנאי רשות הרכים שיהיו ס"ד בוקעים בו בעינין שיחאספו כל הסי' אל מקום אחד בשוק או כרחוק וכפשוטו לשון השי"ע אי"ח ס' שמה"ס ע"ז: "ששים רבוא עוברים בו בכל יום".

עיין בלבוש מדרכי על מס' שבת סימן ד' מה שהאר"ך לכאן בענין זה. שמבאר שם באריכות ולשיטת הטורקים דצריך ס"ד, הסי' צריך להיות דוקא במקום אחד. וזה לשון העיטור הלכות ציצית שער ג': "מקום שיש בו ס' רבוא". ובר"ן פרק כמה אשה: "ושיהו ששים רבוא עוברים שם בכל יום". וזה לשון הלבוש ס' שמה"ס ע"ז: "שאניג רשות הרכים א"כ היא ממש כהר"ד דגדלי מדבר גם במספר ס' רבוא והיינו שהיו עוברים בהן בכל יום ששים רבוא שכן היה מתנה של ישראל לפיכך גם עכשיו אם אין ס' רבוא עוברין בו בכל יום אע"פ שיש בה רחוב השער הנכור אין הרי"ר. וזה פשוטו לשון השי"ע אי"ח ס' שמה"ס ע"ז: "לשיטת הרי"א צריך שיהיו ששים רבוא עוברים בו בכל יום". ובשרת מהרש"ם ס' קפ"ה מבאר בפשוטו דמדברי הפוסקים נראה דצריך שיעברו ס"ד ביום אחד ואם אין מצוי שיעברו ס"ד ביחד ביום אחד אף דמשך ימים רבים יעברו ס"ד אינו הרי"ר. ומה השיעור כזה? ומה הנפקא מנה בין ימים רבים לחודש או שנה? אלא בפשוטו צריכים לומר ולשיטת שצריך ס"ד כדי שיהיו על המקום חלות דין הרי"ר. צריך שיהיו הסי' ביחד ביום אחד במקום הגיל. ועיין במשנתו יעקב שהאר"ך כזה.

דברי הגה"ק בעל דברי מלכיאל זצ"ל שנהגו לערוך בכרכים גדולים מאוד ולא חששו למה שיש שם ס' ריבוא.

ו) ע"ד מ"ש בחיבדי ח"ג בהשטמה לסי' י"ח שאם יש מבו מפולש רחב ט"ז אמה.

היינו שיהא המבו מפולש מקצה לקצה. אשר באמת אינו מצוי כלל בעיריות גדולות. וזה נהגו לערוך בכרכים גדולים מאוד ולא חששו למה שיש שם ס' ריבוא. כיון שאין שם ר"ה מפולש כנ"ל. וגם כי הסי' מפוזרים בכל הרחובות. ולא יזדמן כלל שילכו כולם ברי"ה אחד וכמ"ש: (עכ"ל שרי"ת דברי מלכיאל חלק ד' סימן ג').

סימן ד

ביאור בדין דמפולש

א) זה לשון הגאון מור"ד ר' שלמה דוד כהנא מוורשא במכתב: וההיתר של אינו מפולש מוסכם ותקבל. ולא ראינו מי שחולק על זה. ועיין בב"י סימן שמה"ומ"א ס"ק ה' שפירשו דמפולשים היינו שהשערים מכוונים זה כנגד זה ובכסף משנה הל' שכת פ"ד ה"א. ובעיריות גדולות לא נמצא מפולש כלל. ע"כ. ועיין לקמן כל לשונו ועיין לעיל בדברי מלכיאל.

ביאור בדין מפולש

דברי הז"ל, הש"ע, הכ"מ, והמ"א

ב) הנה בכרייתא דר' רשות קתני אינו רשות הרכים סרטיא ופלטא גדולה ומבואות המפולשין זו היא רשות הרכים גמורה ומדקתני תנאי דהמפולשין אצל מבואות היה מקום לומר דדוקא כמבואות דמיתורים הם לבני המבוי ואינם מקום הפקר השי"ך לכל בני האדם דהא שי"ך הוא לבני החצירות לחוד. לכן כזה התנא התנאי שיהיו מפולשין אבל בסרטיא ופלטא דהם באמת שייכים לכל אין צורך כלל שיהיו מפולשין.

ג) ואולם הסכמת כל הפוסקים אינו כן אלא דגם סרטיא ופלטא גדולה היכא דאית להו מחיצות בעינין שיהיו השערים מכוונים זה כנגד זה ואם לא אינו רשות הרכים כלל מן התורה והא דנקט תנאי דהמפולשין אצל מבואות דוקא נראה דהוה משום דסרטיא ופלטא מסתמא לית להו מחיצות כלל דהכי אורחיהו אם כן הרי הם מפולשין לגמרי דהא הם פתוחים מכל צד אבל כמבואות דאית להו על פי הרוכ שתי מחיצות לעולם מכותלי החצירות הפתוחין למבוי ואם כן אצטרך ליתני נביהו המפולשין שיהיו דוקא השערים מכוונים זה כנגד זה דאם הוא מכוון עקום אף על גב דרב אמר תורתו כמפולש והכי קיימא לן מכל מקום והו מדרבנן בעלמא ולא מן התורה.

ד) ולשון הש"ע כסימן שמה" סעיף ד' אינו רשות הרכים רחובות ושזוקים הרחבים ט"ז אמה ואינם מקורים ואין להם חומה ואפילו יש להם חומה אם הם מפולשים משער לשער כו'. ועיין בפירושו רש"י פרק קמא דעירובין (ו') דז"ל רשות הרכים משמע רחב י"ז אמה ועיר שמצוין בה ששים רבוא ואין בה חומה (או) ושיהיה רשות הרכים שלה מכוון משער לשער שיהא מפולש דומה לדגלי מדבר עכ"ל.

ה) והמ"א כסימן שמה" סעיף ח' כתב מפולשים משער לשער פירש שהשערים מכוונים זה כנגד זה ויש לאותו דרך המכוון לשער לשער כל דין רשות הרכים. עכ"ל. והנה ראשית דברי המ"א הם דברי הכ"מ כפ"ד משכת עיין שם.

ועיין בשאלות וחשוכות בית אב תגינא קונטרס כרם אב ס"ט שהאר"ך כזה.

סימן ה

היתר העירוב בעיר פריז

דעת הגאון ר"ח עוזר החזון איש וגדולי הרבנים דווילנא

וכבר יצא הדבר להיתר בעיר הגדולה פריז מגאוני הדור מדור הקודם

זה לשון הגאון הגדול רשכבה"ג ר' חיים עזר גראדזענסקי זצ"ל מחילא בתשובה:

א) ב"ה יום ר' עש"ק ער"ח אלול תרמ"ח. הוד כבוד הרה"ג ירא וחדר לדבר ד' כש"ת מהר"ר אלי' מנג' שליט"א, ישא ברכה מאד ר'.

אחד"ש. חבתי בתשלומין על מכתבו בנוגע להשאלה אודות תיקן עירובין בפריז. מתחלה לא רציתי להודקק ליה בגלל חולשת בריאותי. אך אחרי אשר הפעיד כי חומע"ח כאותי בדברים בענין זה עם אחד הרבנים הגדולים בעירנו משגיח על העירובין פה ועם הרב הגאון מהר"ר אברהם ישעי' קולין שליט"א בבני ברק. בעמח"ס חזון איש, ואת אשר החלטנו אודיע למעכ"ת.

והנה בודאי נראה שפריז היא הרי"ר גמורה מה"ת שיש בה ששים רבוא בוקעים, אע"פ שאין בה כלל רחוב ס' רבוא. מכ"מ מק"ר הרי"ר דגם בירושלים ומחוח לא היו ס' רבוא בכל רחוב. ולמסקנא ע"ד האר"י, הובא בהמנוח אשר פ"ב דעירובין, ואפילו ס' רבוא בוקעין יותר בב' מחיצות, הוא דעת יחיד שלא הובא בשו"ע ופוסקים, ובאמת אינו מוכן דהא קיי"ל כרבנן דאין מערבין כהר"ד בכך משום דסבירא להו דבב' מחיצות אתו רכס ומבטלי מחיצתא. שוב ראיתי כשרית בית אמרם חלק אר"ה ס' כו שתמה ע"ז ושם חשיב

אולם מעצת כתב דבריו ישנן ג' מחיצות מה"ח בכל ג' החות וגם כחוד הרכיבית יש מחיצה בערך שלישי, אי"כ לפי"ז אין להעזיר פרוז דין רה"ר מן התורה לכריע ההגם שיש שם הרבה פרוזות ע"י הגשרים העובדים את ההוד, מכ"מ אין הן אוטויות מן התורה, כיון שהעומד מרובה על הפרוז ורק מדרבנן אוסרת כל פרצה ביותר מעשר אמות ואי"כ כדאי שיכולים לתקן כל פרצות אלו ע"י צוה"פ.

אלא שיש לעיין דהרי מחיצות הנהר עשויות בידי שמים דה' הוסי' בעירובין דף כב כד"ה אלימא, דמחיצות שאינה עשויה בידי אדם לאו מחיצה היא ואפילו אם נימא דאין זה אלא מדרבנן, מ"מ אינם יכולים לסמוך על מחיצות הנהר מדרבנן וצריכים לתקן את כל הרחובות ע"י צוה"פ. ומש"כ שתחת מחיצות הנהר יש מחיצה אחרת נמוכה מהן ההולכת וסובבת את כל מחיצות הנהר, אין זה מספיק, דמחיצות הנהר מותרות דאמר"י גוד אסיק מחיצותה ולא אמרין גוד אסיק אלא היכי דמינכרא מחיצתא, אבל היכי דלא מינכרא לא אמרין גוד אסיק, כמבואר בש"ע א"ח סי' שמה"ט ע"ד טו וסוף סי' שע"ד, כמש"כ מעצת כעצמו, ומחיצות המיכרות תחת הגשר לא מהני, דהיי כמחילות תחת האדמה כד"ד ולא כלום הוא ואין נפקותא בהכרתן תוך המחילות, אולם יש לסמוך ע"ד הרמב"ן והרשב"א, דכל שטה שדרך בני אדם להקיפו מיקרי שגיבוי שנמצא תוך מחיצות, אפילו עשורים בידי שמים. ועיין בס' "חזון איש" הל' עירובין סי' מג ס"ק א, דכיון שהי' לפניו חומה גראין נחריס ששטה זה עדיין ניכר שנמצאו בו מחיצות ולא נתבטל.

גם יש לעדד, כיון שרגילים בעיריות הגדולות להגביה הרבה את סביבות הנהר, ששופכים עפר הרבה על שפת הנהר כדי שלא יעבור הפרקים על גדותיו וכפרט כפריו אשר הנהר עשוי שם לחוף אניות וספינות ולזה צריכים הרבה לחפור כדי שיהיה ראוי ומתוקן לכך, ובאופן זה ודאי נתבטלו המחיצות הקדמות שנעשו בידי שמים ונשארו המחיצות שנעשו בידי אדם, רק שיש לברר, אם זה נעשה בכל היקף הנהר סביבות העיר.

העצה היעוצה למעשה לתקן את הגשרים ע"י צורת הפתח ויכול לסמוך על צוה"פ של חוטי הטלגרף שעשויים כהלכה ואינם מן הצד כמש"כ דומע"כ, וכדאי יתישב כתי"ד עם הרבנים הג' בעירו, והגנו מסכימים אהם להלכה.

וא"ש וברכה לרומע"כ, יתברך כברכה מרובה וכח"ט לחיים טובים ארוכים ומתוקנים, כנפשו הטהורה ונפש מוקירו ומכ"ב הדו"ש.

חיים עוזר גראודננסקי

(נצט"ח א' שנת תשכ"ב) (נדפס מחדש בס' תורת תיקוני עירובין בזמן הזה ע"י הרב יש"ע טוביה הלוי דירעקטור שליט"א)

(ב) הוצא מהג"ל דלכל השיטות מהני תיקון עירוב.

(א) לדעת הוסי' מהני צוה"פ.

(ג) לדעת הרשב"א מהני מחיצת הים בלא צוה"פ.

(ג) תפטר שאולי יש מחיצות בידי אדם גם כן אין צריך שום תיקון לכל השיטות רק על הגשרים.
הסכים עמו החזון איש והרה"ג משגיח על תיקון העירוב בעיר ווילנא.

דברי הגאון ר' שלמה דוד כהנא זצ"ל

(ג) זה לשון של אחד מגדולי התורה בעלי הוראה המפורסמים בעולם מראשי ועד הרבנים בעיר ווארשא הרב ר' שלמה דוד כהנא זצ"ל, בו מבאר יסוד ההיתר של תיקון עירובין בעיר ווארשא ומסכים לתקן עירובין כפריו על סמך של צורות הפתח.

כ"ה יום ג' ערב חנוכה תרצ"ד ווארשא.

הד כבוד הרב הג' מהור"ר שוחטמאן הי"ד.

מכתביו מכ"ז חש"י וט"ז כסלו קבלתי כמורעם, מתחמם שהענינים שכתב במכתבו הראשון לא נגמרו אז עדיין, לה נאחזרה תשובתי.

ע"ד שאלתו אם בעיריות הגדולות צריכין לחוש לרי"ה דאורייתא, שלא הי' היתר לתקן הטלסול רק בולחות, לדעתי בעיריות קטנות שדרך המלך עוברת בה ומפולש מעבר אל עבר יש יותר חשש מעיריות גדולות, כ"י ההיתר של ששים רבוא אינו כרוך, המשכונות יצמק בתשובה ארוכה להאגון ואר"ם קרא וגר על ההיתר הזה ומחמיר להצדיק ולתת וההיתר של אינו מפולש מוסכם ונתקבל, ולא ראינו מי שחולק ע"ז, וע"י כב"י סי' שמה" ומ"א ס"ק ה' שפירשו דמפולשים היינו שהשערם מכוונים זה כנגד זה וככסף משנה הל' שבה פ"ד ה"א, ובעיריות גדולות לא נמצא מפולש כלל, וכן בעיריות נהגין מן דורות שלפנינו כתיקון עירובין וכל לחוש לרי"ה דאורייתא להצריך דלות, וגם גוף הדין של

השי"ע דרי"ה בעי דלותו אינו מוסכם מכל הפוסקים, כי דעת האר"י דאפילו ריה גמור נותרת בצוה"פ ולא קיי"ל כרי"י, וע"י בספר מנחת פתים שהאר"ך כזה.

וכזה הגני ירדו המכבדו כערכו ומעשה לשמוע ממנו אך טוב סלה

שלמה דוד כהנא

(ד) הרי כולם ד"ל הסכימו שדבר פשוט הוא יש לתקן עירובין בעיריות גדולות כלי שום פקפוק כלל וכלל לכל הדעות, וכג"ל ומכוור שאין כאן שום דבר העומד מגוד היתר עירייתו וזו ואין כאן עוד שום שטן ופגע לכל מה שכתבתי וההיתר כדור לפי המבואר לעיל.

לכן הגני אומר שכל יעלה שום בית מיוחד לשום בר ישראל דובר תיקון העירובין, ולאחר התיקון כדת ע"י רבנים מומחים הי' מותר לכל בר ישראל פה לאשקוף ולעיל ולטלטולי כיום השבת וכיום הכפרים מבית לבית ומחצר לחצר ומבית לבית ומחצר לחצר וממבוי למבוי ומרשות היחיד לרשות הרבים ומרשות הרבים לרשות היחיד בלא שום פקפוק.

סימן ו

תורת תקוני עירובין להלכה למעשה בקצרה.

(א) דעת גדולי האחרונים אליכא דהלכתא דהים נידון כמחיצה וכן המים נחשבים כמחיצה ואין לחוש לשמא יעלה הים שרטון כלל בכל גוונא וכפרט אצלנו נעשו חופסיין כל עיקר שאין ר"ה מה"ח וכפרט היכא שהעיר מוקף בג' מחיצות מלבד הים וכאשר האריכו בכל זה רבני קדמאי וכתראי ורובן ככולם קבעו כך להלכה דנחשבים למחיצה כאן לחוש לדעת המחמירין.

(ב) תל גבה המחלקט עשרה מתוך ארבע שיש לפני הים הרי דעת האחרונים דזה נחשב למחיצה לכ"ע כמבואר בט"ז בסוף תשובתו הרי זה מפורשת בפרק הוורק מבי ששה לחוכו ונעשה מדרון לרי"ה אותו מבוי אי"צ לא לחי ולא קודה ופירש רש"י דאותו גובה הרי ליה מחיצה והחשש שמא יעלה הים שרטון אינו אלא כים דרכו בכך כפירש רש"י בפ"ק דעירובין שם כי כן דרכו אבל כחל שאינו סמוך ממש לים לא חיישינן לזה כלל ע"ש דעת איהו מהאחרונים דלא בעינן דוקא שמתלקט עשרה מתוך ד' במדרון אלא אף ששפת הים גבה מאמצעו עשרה ואף שאינו מחלקט הרי מחיצה ועיין בשו"ת ח"צ ובשערי תשובה שמקילין אף בלא מדרון המחלקט ע"ש:

(ג) גשרים לצדף למחיצה אף כדאית רבים עליו ובוקעין, וכן אף כדאית רבים ובוקעין תחתיו הרי העלו הפוסקים כזה דלא אמרין דאית רבים ומבטלי ליה וטעמם ונימוקם עמם ובפרט היכא שהגשר הוא רק צירוף מחיצה לשאר שלש מחיצות ע"ש ולדין בזמן הזה ולית לן ר"ה מה"ח פשיטא דאין לחוש כאן לומר דאית רבים ומבטלי ליה:

(ד) תל המחלקט בידי אדם פשיטא הוא דלא אמרין דאית רבים ומבטלי ליה כאמור לעיל אלא אף בתל המחלקט בידי שמים העלו איהו מגדולי הפוסקים דלא אמרין דאית רבים ומבטלי ליה וטעמם ונימוקם הכאוד לעיל:

(ה) חוטי הטלגרף נחשב כצורת הפתח אף שהחוטין שבהקנים נמשכין כצדף ולא על גביהן ואף שההפסק שבין הקנה להקנה שהחוט הולך בהם מזה לזה הרי הוא רחב יותר מעשר אמות מ"מ אין ההפסק זה מקלקל לצורת הפתח כלל וכן מה שעמתיים מפסיקים כאמצע הרחוב של צורת הפתח אין לחוש, והראיה דלא חיישינן לזה כג"ל הביאו גדולי האחרונים מדברי הירושלמי בעירובין ומסוכה פ"א דמקשה שם על דמשהו של מקיפין שלשה חבלין ותסגי בחבל העלין לכד משום צורת הפתח וכו' ע"ש, ועוד כתבו שם דאם אפשר אוי יעמידו שני לחיים גבוהים עשר טפחים מכוונים תחת החוט בשני קרנות העיר כד"מ בק"ק מערבית דרומית מצד מדרומית ובק"ק צפונית מדרומית ונוכל לחשוב עפ"י כל החוט של הטלגרף הנמשך כמורה העיר כצורת הפתח אחר, אבל אין זה לעיכתא.

(ו) גינות וקריפיות כזרעים שהם בתוך העיר מוקפת עירוב לחוש לזרעים שבהם לכיטול מחיצות העירוב העלו הפוסקים דאין לחוש ולא אמרין ורעים מבטלין מחיצה, וגם מצטרפין אף המחיצות של הגינות לטלטל בעיר יש מן הפוסקים דמקילין אף בגינה עצמה לטלטל כאמור לקמן בפרטיות, ובעירובין שומעין להקל:

(ז) הנה הבי"ח בתשובתו העלה להלכה סבא חדשה להקל בדין תקוני העירובין ואומר ראון חושבין היקף הכתים והחצרות המסבבין העיר כתיקף חומה, הגם דלענין ערכין כמשנה ערכין פ"ט משנה ר' לא חושבין היקף כתים כתיקף חומה מ"מ לענין עירובין שאני דיך לחלק ולומר דלענין ערכין עירובין עירי מבצר דוקא משא"כ בעירובין דלא בעינן רק היקף חומה בעלמא לטוחם סביב העיר ולהבדילה מריה ואי"כ נראה דתיקף בחים סוגו יותר הרבה מתיקף חומה דהיי כתיקף רייה ממש משא"כ חומה סתמא אינו עשוי לתיקף רייה כמבואר בשו"ת ח"ס ועכ"פ הרי לענין עירובין הרי סברת הבי"ח סבא דחשבין היקף הכתים והחצרות המסבבין העיר בקצה שלה כתיקף חומה ע"ש, ולכן לדין בזמן הזה ולית לן ר"ה העלו האחרונים להקל כרעת הבי"ח והיכא דאי אפשר לתקן בנקל הפרצות דשם אף ע"י לחי אוי ישי לנו לסמוך על הבי"ח הנ"ל להקל ולסמוך על היקף

הבתי והגינות אשר סביב העיר ולהשבע כהיקף חומה ממש סביב לה ולהקל בכל הפרצות והדרכים בתוך ההיקף גם כלא לחי כלל ואף שהפרצות הם יותר מעשר אך באופן שהפרצות אינן זו כנגד זו ממש והעומד כמבואות הבתים שבתוך העיר אין נראה וניכר לו הפרצות והדרכים שהולכים מתוך ההיקף שסביב העיר חוצה לה מול פני השדה וגם מונחים כרחוק מפנים העיר ואז אף שהפרץ מרובה על העומד מותר. אך במקום תוך ההיקף שסביב לה אוי שם כנגד הפרץ ממש אסור לו מלטלטל שם אף כעומד מרובה על הפרץ. אבל שלא כנגד מקום הפרץ מותר לטלטל שם היכא שעומד מרובה על הפרץ אף שהפרץ יותר מעשר.

(ח) הנה לחלק פרצת הדרך הרחב עשרים אמה לשנים בנעיצת קנה באמצע כנדי שמצד זה של הקנה יהיה פחות מעשר אמות וכן מצד השני יהיה פחות מעשר אמות אי מרעיל אוי יש מן הפוסקים דמקילין ואומרים דנעיצת קנה כל שהיא באמצע הפרצה הרחב עשרים אמה מרעיל ומיקרי פרצה פחות מעשר אך יש מחמירין ואומרים דבעינן שהקנה יהיה פס של אמה הרחב בו ואז כשהוא נעוץ באמצע הפרצה הניל אוי יש להקל ולא אמרינן בהאי אופן דאזי אירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה להקנה לגמרי ע"ש:

(ט) הנה עיריות גדולות אשר בנינו המבואות של הבתים והחצרות רבות הן ונבנו כולם באופן אשר המפולשות של כל מבי ומבי שבתוך פנים העיר אינן מכוונים זה כנגד זה: ממש אשר מבואות כאלו נקראות כלשון חז"ל מבואות עקמומות ומחמת עקמומות זו הרי שנויה כדברי חז"ל פלוגתא בהם בין רב ושמואל אשר שמואל סובר דעיריות של מבואות כאלו לאו לריה כלל וטעמו הוא כאשר בארתי לעיל כיון שהעומד שם בתוך המבוי אין הוא רואה כראשיה המפולשת את הפתוחה שבה שהיא פתוחה לריה שחוץ להעיר ואף שהמבואות בראשיהם פתוחים אלו לאלו אך מצד העקמומות שבהם אין אחד מהם נוטה לריה שבקצה העיר. אך רק יש להחמיר כמבואות האחרונות הבונים בקצה העיר אשר אחריהם אין עוד דירתי של מבואות ושם תוכל להיות את העומד בתוך המבוי דשם יכול לראות את ראשיה המפולשת שהיא מפולשת ופתוחה כנגד לריה מול פני השדה ממש וכן תוכל להיות שם ששני ראשיה המפולשים מכוונים זה כנגד זה בפתוחה לריה ואז תוכל להיות נראה וניכר המפולש שבה מול פני השדה להעומד בה אבל עכ"פ אלו המבואות שבתוך העיר עד מבי האחרונה שבקצה העיר נבד מול השדה אף שכל אלו בראשיהם פתוחים אלו לאלו עד מבי האחרונה שבקצה העיר שהיא מפולשת ופתוחה לריה אבל מ"מ אין בני המבואות שבתוך העיר יכולים לראות דרך מבואותיהם את ריה כניל כיון שאין בהם פילוש למול פני השדה שבקצה העיר כניל ולכן נמצא אשר כל המבואות האלו עד מבי האחרונה נחשבים כמבואות סתומות מן צדדים שאין עליהם שם ריה אף בס"ד כקועין בהם ואף ברחב ט"ו ואף לרי"כ ורב דפליג על שמואל ואומר דימבי עקום הרי כמפולש ואם היה דבר מותר להשתמש עליו בכל דבר וא"כ ה"ה האם. ועוד העלו טעמם ואף לאלו דס"ל דאף עקום הרי כעין דלית פליג רב ע"ש אבל באופני בנינו מבואות שבקצות כניל הרי גם רב מודה דדינן כמבואות סתומות מן צדדים וכיון שהם נקראים מבואות סתומות מן צדדים והגנה של המחיצות שבמקום ההיקף בעיריות כאלה חשבינן למחיצות כשרות כאין לחוש להמחמירין שבהם כי גם הם מודים להקל בפשיטות ומחיצות האלו היכא שהמבואות הם סתומות מן צדדין אף שבקצה אחת הא מפרלש:

(י) נמצאת למד מכל הלין אשר בעיריות גדולות אשר המבואות שבתווכותיהם נבנו באופן כזה היינו שכל המבואות נכנסות אלו באלו ואלן באלו ואין בהם פילוש לריה שהוא פני השדה שבקצה העיר חוצה לה אך קצה מבי האחרון שנבנה בקצה העיר הוא מפולש בראשיה אחת מול פני השדה שחוצה לה וכן כך תחילת מבי הראשון אבל המבואות של הרחובות שבתוך פנים העיר אשר כל ראשי המבואות מזה לזה אינן מכוונים זה כנגד זה להיות נוכל לראות לבני המבוי ממבוי למבוי בקו השדה אח פתוח של המפולש הפרצה שבמבוי האחרונה שעומדת בקצה העיר שהיא פתוחה שם מול פני השדה שחוץ לה ע"ש איז אפי ל"פ אין לחוש מלטלטל בעיני הזה בכל מבואותיה אף בס"ד כקועין בה ורחבים ט"ו אמות אחר עשיית העיריובי של שחופי המבואות והחצרות ואין האש המבוי יכולים לאסור עליהם וגם אף כמבוי שבקצה העיר שהעומד בה יכול לראות הפרצה או המפולש שבה שפתוח לריה הרי ג"כ מותר לטלטל בה כלא תקן לחי כאי אפשר. היכא שהפרצה המפולש לאו כנגדו והעומד מרובה על הפרץ וכאשר בארתי לעיל.

(יא) הנה בדבר מחיצה של צורת הפתח להודר אם קני של חוטי צורת הפתח רחוקים ג' טפחים מהכותל אוי זה שניה במחלוקת בין הפוסקים האחרונים ורוכס מהם העלו להלכה דבצורת הפתח ליכא למימר דאזי אירא דהאי גיסא והיא גיסא ומבטלי ליה ע"ש ולכן אף ברחוקים הרבה יותר מן טפחים מותר אך יראה שלא יתא רחוק הרבה כ"כ מהכותל שלא ימצא שהפרץ של מרווח הרחוק הוא מרובה מהעומד דהיינו כי צורת הפתח של הקנים הרי כל ההמשך זה חושבני המקום זה כעומד מחיצה תהי המקום המשך זה מרובה על המרווח שבין הכותל להם ובהאי אופן חשבינן כהרי כולו עומד וכאשר ביארתי אודות זה בחשובתי גם דעת גדולי הפוסקים דצורת הפתח מהני אפילו צד אחד עורך על חבירו ד' אמות ויותר דהוא כמו מחיצה גמורה. גם העלו האחרונים אשר בקנים של צורת הפתח לא בעינן עובי איצבע ועוד העלו האחרונים אם קנה אחד גבוה וקנה אחד נמוך נמי מהני בצורת הפתח. ה"ה אחד עב ואחד דק מהני. כמבואר בספר תוספות שנת ס' ש"כ ס"ק ג' גם אם צורת הפתח אין בתוכו עשירה טפחים יש להשתקף אם מצטרף עובי הקנה שעל גבם ואם בצדדים יש עשירה טפחים רק באמצע יורד הקנה לתוך עשירה מהני ל"כע כמבואר בש"ת נפש חיה ע"ש:

(יב) עיריות אשר נהר עובר באמצע העיר חולק העיר לשתיים ואי אפשר לחקן מבואות העיר בצורת הפתח כל חלק לכוד הארכיבו כזה הגאון בח"ס ובש"ת אמרי ושכתבו ריש

לעשות העיריוב של צורת הפתח באופן זה היינו שיעבור הקנה שעל גבי הלחיים מעבר הנהר לצד השני של הנהר ומותר לעשות צורת הפתח ע"ג מים ורי"ש עוד שהארכיבו כדבר הנהרות שבתוך העיר אם יש לחוש לומר שהנהר יכול לאסור כלטלטל בתוך העיר והעלו שאין יכול לאסור על העיר ומותר לשאוב ממנו המים ע"ש:

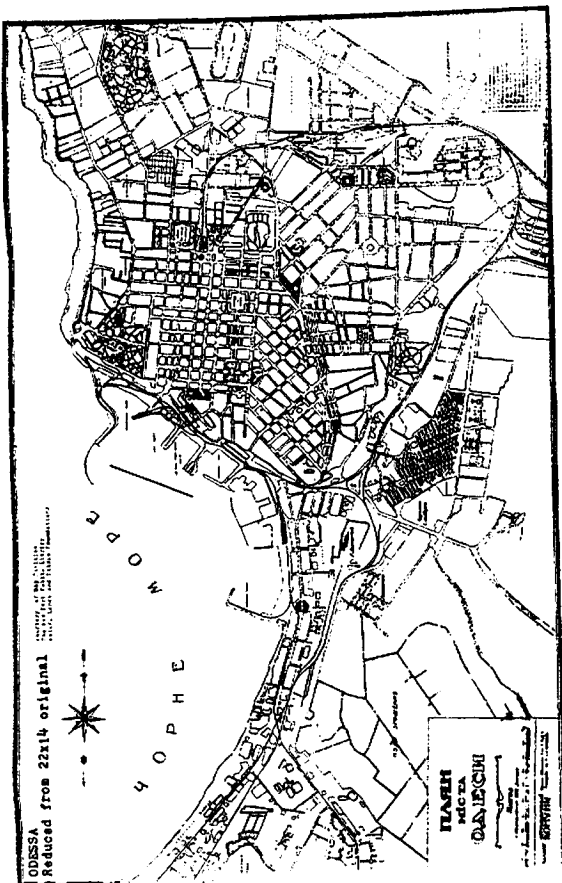
(יג) הנה רובן ככולם מגדולי הפוסקים שחזרו האחרון העלו להלכה כדעת הבה"ג ורש"י בעיריובין דף ג"ט וסמ"ג סמ"ק וספר התוספות וריב"ז מאיר הרוקח ותוספות פ. כמה. והרא"ש פ"ק דעיריובין וא"ז הטור וריב"ז ידועים אשר אלה כולם כאחד עני ואמרו כל שאין ששים רבוא עוברים בו כל יום כדגלי מדבר אינו ריה אלא כרמליה ומלשונם מוכח דבעינן אשר ששים רבוא יעברון בכל יום דרך המבוי המפולש ולא טגי אם לפרקים ימצא שבוקעים ס"ר ומלשון רש"י בעיריובין דף ג"ט כמעט מפורש כן להדיא ח"ל עיר של יחיד שלא היה נכנסין בה חמדי ס"ר של בי"א וכר וכן מוכח להדיא בש"ע שכתב שם ח"ל שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום דייקן בכל יום וכוחונו כניל:

(יד) גשר שהולך על הנהר בתוך העיר אשר עיר זה מתקן בעיריוב כהנהגו אי הארכיבו האחרונים כזה והעלו רחבת הגשר פשיטא דמותר לטלטל דהוי שם רשות יחיד גמור מטעם כיון שעשיית הגשרים ע"פ רובא נעשים באופן כזה היינו שהקדוה שהגשר מונח עליהם הם מונחים על עמודים גבוהים יותר מעשר טפחים והקדוה שמונחים על גביהם הרי צורת הפתח דהיי כסתם מארבע הצדדים ולפי זה הטעם דהוי רשות יחיד רשות היחיד גמור אוי יש לומר דמותר לטלטל ע"ג הגשר נמי דאזי רשות היחיד עולה עד לרקיע כמבואר בש"ע ס' שמי"ה סעיף ט"ו גבי גג הבולט על מחיצות בית וכר ע"ש וא"כ הא נמי מחיצות התחומות שתחת הגשר אין ניכרות לעומד על הגשר והרי ע"ג הגשר כרמליה ועוד לפעמים בעת הגידול הנהר אסור לטלטל גם תחת הגשר כמבואר בס"י שני"ד דבהאי אופן חולקת רשות לעצמו וצריך מחיצה תלויה בכניסה רציאה ומה נעשה או. אמנם נראה דמטעם אחר מותר לטלטל על הגשר משום דהיי כחורי רשות היחיד כמבואר בש"ע ס' שני"ג גבי יזו הבולט מן הכותל דאם היה חלקן פתוח לו דמותר לטלטל עליו דהיי כחורי רשות היחיד ואם היה דבר רחב מותר להשתמש עליו בכל דבר וא"כ ה"ה האם. ועוד העלו שם דלענין אי מרעיל לערב יתר עיריוב חצרות שני חלקי העיר שכשני צדדי הגשר רמינו מרעיל אלא באופן שיהיה הגשר רחב דייט כמבואר בס"י שעי"ב סעיף י"ז ע"ש היטב:

(טו) הנה אדמו"ר בש"ע ס' שצ"ב סעיף א' העלה להלכה וכתב ח"ל ולדברי האומרים שכל רשות הרבים שאין ס' רבוא כקועים בה בכל יום אינה רשות הרבים גמורה שבכחות מס"ד אינה נקראת בקיעת רבים אוי א"צ לעשות שיוך העיר של רבים אלא אם כן ששים רבוא כקועין בה בכל יום ועל זה סומכין עכשיו שאין נוהגין לעשות שיוך לשום עיר:

(נלקט מספר חיו יהושע)

מפה מעיר ארעטא

The Truth

In the year 5722 an edict was issued by the Agudas Harabonim prohibiting the establishment of an Eruv in Manhattan. Even though many of the great Rabbonim of that era were opposed to the Manhattan Eruv Isser, nevertheless, it was issued. This edict had five signatures.

Notwithstanding, in the year 5739 another edict was issued by the Agudas Harabonim which states:

"We are publicizing herewith; forthright, absolute Torah law (DAAS TORAH), that establishment of ERUVIN in New York and also in all large cities in the United States of America has been prohibited by leading Rabbonim in our generation and in previous generations. And, on the 18th day of Sivan 5722 there was a meeting of the GREAT ROSHEI YESHIVOS and RABBONIM, THE LIGHTS OF ISRAEL, due to the efforts of OUR MASTER HAGOAN AARON KOTLER of BLESSED MEMORY and they signed on a prohibition (ISSER) to establish an ERUV in NEW YORK... And it was agreed upon and signed by: ... (names of six Rabbonim) and also many other GREAT RABBONIM. ....

"Therefore, we are coming to notify the public, forthright that it is forbidden to establish an ERUV in NEW YORK or BROOKLYN and that there is not any HALACHIC basis (HETER) for establishment of same."

This proclamation, dated 5739, contained the signatures of many known Rabbonim and was well publicized in newspapers, posters, through the mail, etc. The question arises: if "many other great Rabbonim" signed an edict of this nature in the year 5722, why was it now necessary to produce new signatures from Rabbonim living today? If there was indeed a prohibition in the year 5722 from "many" great Rabbonim to establish ERUVIN "in all large cities in the UNITED STATES OF AMERICA", why didn't the Agudas Harabonim publicize this document?

Obviously, this document, from the year 5722, definitely would have been sufficient, and would surely convince the public of the grave ISSER of establishing ERUVIN "in all large cities in the UNITED STATES OF AMERICA," including BROOKLYN, NEW YORK. Where is it? THE ANSWER IS -- THERE IS NO SUCH DOCUMENT! THEREFORE, THE EDICT ISSUED IN THE YEAR 5739 BASED ON THIS DOCUMENT (which is non-existent) IS ALSO A FRAUD!

The fact is: an edict was issued in 5722, signed by five Rabbonim, concerning Manhattan; and, this edict was disputed by many, as aforementioned. Therefore, the Rabbonim who signed the proclamation in 5739 were duped; for, there was never an ISSER for any city, except for Manhattan proper, and this ISSER was also disputed by many leading GEDOLIM of the previous generation.

After the Agudas Harabonim publicized this ISSER I wrote them four letters requesting a copy of the ISSER issued in 5722; but, they did not produce any document to this effect. However, they did send me copies of recent advertise-

ments that they placed in newspapers in the year 5739. Later, a copy of the Manhattan ISSER was obtained from another source, wherein it is clearly stated as aforementioned, (Manhattan only was prohibited with five signatures on this document). (Copies of same are available from this writer.)

Not only were the Rabbonim who signed this fraud and ludicrous ISSER concerning; "all large cities in the UNITED STATES OF AMERICA," duped, the public was also duped into thinking that there is some validity to this ludicrous and fraudulent proclamation.

THE ERUV ISSER FROM THE AGUDAS HARABONIM IS ONE OF THE GREATEST FRAUDS AND HOAXES OF OUR GENERATION!

It is also stated therein; "There is not any Halachic basis for establishment of same." This is nothing but an outright lie. Complete volumes have been written concerning the permissibility of same, which have never been refuted.

With lies, the Agudas Harabonim is trying to dispose of mountains of halachic literature toiled upon by GEDOLEI HADOROS for generations; and, dupe Rabbonim, Bnei Torah, and the public into believing in their lies.

Besides all the aforementioned lies stated in the ludicrous ERUV ISSER of 5739, there are more:

1. Harav Hagoan Reb Yoseph Eliyohu Henken of blessed memory, cited therein as one of the signers on the Manhattan Eruv Isser never signed on this Isser. Just the opposite, his letter of agreement and encouragement written to the "Committee for Establishment of Eruvin in Manhattan," was published in Hapardes and Hamoer in the year 5722 (the same year the Eruv edict concerning Manhattan, was issued) and, most recently has been republished in Dvrei Menacham, part 2.

2. In the aforementioned edict of 5739, reference is made to rulings of Hagoan Reb Moshe Feinstein, published in his work Igros Moshe, and stated in responses to queries concerning same. After this it is stated: "Therefore... there is not any Halachic basis at all to permit establishment of Eruvin in any part of New York or Brooklyn."

Reb Moshe clearly states in all of these places that his ruling is not in accord with the ruling of the Shulchan Aruch and most of the Reshonim. I ask; is the Shulchan Aruch, whose rulings all Jewish people have followed for the past four hundred years, and the opinions of most of the Reshonim not enough Halachic basis for establishment of an Eruv? More so; when Reb Moshe clearly states this himself in all his responses concerning same, and does not leave this up to the judgment of the reader of these Responsas; and he did this to clearly explain himself, so that the reader will not be misled into thinking that his ruling is absolute; can he then be quoted as a source, ruling that this ISSER is absolute and without any "HALACHIC BASIS"? -- NO!

Hagoan Reb Moshe Feinstein never signed the edict issued by the Agudas Harabonim in 5739. His signature was transposed and later printed along with the other signers on this edict. The original copy of this edict obtained from the Agudas Harabonim did not contain his signature; and an officer of the Agudas Harabonim stated openly that he never signed this document. How could he have signed this document? He would be contradicting himself, as aforementioned! Also, it is well-known that he approved of Eruvin in many large cities all over the United States.

In all, there is practically not one word of truth in this edict; and the signatures of the Rabbonim thereon are valueless for they WERE DUPED and they signed on a false document. If they were not DUPED and knew what they were signing, they are all outright liars; G-D forbid! THE ERUV EDICT OF 5739 AND ALL THE PUBLICITY CONCERNING SAME IS NOTHING BUT A JOKE, A FARCE AND A HOAX!!!!!!!

CONCLUSION

You are reading this essay because you are perceptive enough to sense that something is terribly wrong out there and you are one with a growing sense of unease. The institutions you always trusted are now giving you a queasy feeling, and you know all is not well. I congratulate you for your insight. I share your feelings.

I believe THE TRUTH will survive, and we may come out of this stronger than we went into it. I doubt if this essay will transform the world, even if I distributed a zillion copies, but maybe it can change just enough people's attitudes to tip the scales in a close case.

I challenge the conventional wisdom that has led us into this mess. Those sacred cows are outdated, inaccurate, and unrealistic, and can lead you into personal and mental bondage.

Those who are making and influencing Torah policy are acting in their own economic or political self-interest, are fools, and are just plain wrong. The course that they have plotted can only end in chaos, and this essay is an effort to chronicle these events. I want it to stand as a monument against this happening again in my children's or my grand-children's lifetime.

I AM RIGHT, BUT I TAKE NO PLEASURE IN PUBLISHING THESE FACTS!

יא' טז אלול תשנ"ט
ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר